№ 21

Katır inadı

YAZAN:
GIOVANNI
GUARESCHI

ÇEVIREN:
ADNAN
BENK

Akbaba

MİZAH YAYINLARI

Yirmi birinci
Kitabını
Sunar:

KATIR İNADI

Yazan:

GIOVANNI GUARESCHI

Çeviren:

ADNAN BENK

1957

KATIR İNADI

Diego Moor katır gibi inatçıydı. Günün birinde evlendi, nişancılık yüzünden de karısını elinden kaçırdı. Yeni karı koca balayına çıkmışlardı. Santabar'a varınca, garın önünde, bir atış barakası gördüler.

«Bak İsabelle: altı el ateş edeceğim, altı çubuk vuracağım.»

Diego hemen karabinayı omuzladı, toprak çubuklara nişan aldı. Ama lânetli miydi, neydi bu çubuklar, bir tanesi bile düşmüyordu. Altmış el ateşten sonra İsabelle kocasının omuzuna dokundu: geç olmuştu, geceyi nerede geçireceklerini bile bilmiyorlardı daha.

«Altı kurşun daha atayım, tamam» dedi Diego.

Gece yarısına kadar ateş etti. Barakanın sahibi artık kepenkleri indirip gitmek istiyordu.

«Tarifenin dört mislini ödiyeceğim» dedi Diego.

Tanyeri ağarırken, hâlâ ateş ediyordu. Sonunda kurşunlar tükendi. Diego borcunu ödedi, yüzünü astı; bütün çubuklar yerli yerinde duruyordu. Genç karısına doğru döndü:

«Haydi gidelim İsabelle» dedi.

Fakat karısının yerinde yeller esiyordu. Ömrü boyunca, bir daha da göremedi onu.

Bunun üzerine, zengin bir kişi olan Diego Moor,

dünyayı dolaşmağa çıktı. Bir gün, Solivia şehrinin meydanında büyük bir kalabalık gördü: bir birahane sahibi, eşek sırtında elli metre yol alabilene bir fıçı bira armağan edecekti; sırası gelmişken söyliyeyim, eşek malın gözüydü: Piquir'den, haydut eşekler memleketi Piquir'den getirilmişti.

Seyirciler arasında denemeye girişen çok oldu: kim bir fıçı biraya konmak istemez? Eşeğin sırtına atlıyorlar, üç-dört metre gittikten sonra, tepe taklak yuvarlanıyorlardı. Halkın keyfine diyecek yoktu: bu eşeğin, bir bekçi eşeği olduğunu, gece köpek gibi ısırdığını söyliyenler vardı.

Diego tek başına dolaşmazdı; birkaç arkadaşını da peşine takmıştı. Onlara caka satmak için, eşeğe yaklaştı:

«Eşeğe nasıl binilirmiş, görsünler» dedi.

Bu söz üzerine, Diego'nun huyunu bilen arkadaşları, bir bir gelip elini sıktılar, başarı dilediler. sonra da acele uzaklaştılar. Diego Moor eşeğin sırtına atladı, eşek bir çifte attı, biniciyi bir duvara fırlattı.

«Bak hele bak, dedi Diego. Sen bir katır olsan, ben de eşek, gene bu işten caymıyacağım.»

Tekrar düştü, yere kapaklandı.

Bedeninde yarasız, beresiz bir tek yer kalmaymcıya kadar dayandı. Sonunda, alıp yatağa yatırdılar.

Sedye ile götürülürken, eşeğe seslendi:

«Yarın görüşürüz!»

Diego sözünün eriydi; ertesi sabah tekrar eşekle

kapıştı. Öğleyin, bir iki lokma atıştırdı, sonra akşama kadar boğuştu.

Birahane sahibi:

«Temiz bir odam, iyi de bir aşcım var, dedi. İşinize gelirse, burada kalın.»

Diego Moor birahaneye yerleşti; bütün gününü, yerden yere çalınmakla geçiriyordu. Az sonra şehirde, civar kasabalarda adını duymıyan kalmadı. Kara sevdaya tutulduğunu, derdini unutmak için böyle bir bahse girdiğini söylüyorlardı.

Haftalar, aylar geçti. Eşek habire Diego'yu tepetaklak yere yuvarlıyordu; fakat, binicide ufak bir ilerleme de görülmüyor değildi. İlk günler, eşeğe biner binmez kapaklanıyordu; sonraları, hayvanın sırtında daha uzun kalmağa başladı. Ertesi yıl, ocak ayında, artık on metre gittikten sonra düşüyordu.

İkinci yılın sonunda, Diego Moor yirmi metreyi bulmuştu; her altı ayda beş metrelik bir ilerlemeyle, dokuzuncu yılın sonunda kırk dokuz metreye vardı.

Artık eşekte de hal kalmamıştı; doğuştan aksi olduğu için hâlâ karşı koyuyordu ama, Diego Moor da, birahanenin büyük salonunda, Noel günü bir fıçı birayı alacağını göğsünü gere gere ilân ediyordu.

Noel günü, halk erkenden meydanda toplandı. Diego Moor, eşeğin sırtına bindi.

Eşek arslanlar gibi dövüştü; fakat Diego hayvanın kaburgalarına yapışmış gibiydi. On, yirmi, otuz, kırk metre. kırk yedi, sekiz, dokuz... Hedefe bir metre kalmıştı. Eşek ümitsizce direndi, fakat

Diego Moor'un dizleri kaburgalarına saplanıyor, durduğu zaman nefes alamıyordu.

Kırk-dokuz, iki; kırk-dokuz, beş; eşeğin ağzından köpükler geliyordu, gözleri kan çanağına dönmüştü.

Halk: «Kırk-dokuz, sekiz» diye haykırdı.

Eşek. kemikleri kırılmış gibi çöktü, Diego Moor da, buz tutmuş toprağa tepe üstü düştü.

İkisi de öldüler, Diego Moor da galip,, eşek de.

Seyirciler başlarını salladılar: «Zavallı hayvancağız!» dediler.

BOLONYA— MİLANO

Pencerenin kenarında bir yer buldum, tren de sarsıldı; fakat, tam o sırada, genç, cana yakın bir kadın, yolcuları geçirmeye gelen kalabalığı yardı, parmağıyla camı tıkırdattı.

«Affedersiniz, siz Milâno'lu falanca değil misiniz?»

Milâno'lu falancanm tâ kendisi olduğumu söyledim.

«Yanınızda acaba boş bir yer var mı?» diye sordu.

— Var, dedim.

— Ah, ne güzel tesadüf! diye haykırdı. Şunu alıverin, rica ederim.

Bana bir çıkın uzatıyordu; aldım, sıranın üzerine bıraktım. Tren hareket ediyordu; anlaşılan kadın, vagona rahatça atlıyabilmek için çıkını bana vermişti.

Fakat, tren süratlendiği halde, kadın hiç oralı olmuyordu; peronda durmuş, gülümsüyor, şirin bir hareketle mendil sallıyordu.

Pencereden sarktım:

— Çabuk olun! diye bağırdım.

— Hayır! dedi. Ben gitmiyorum. Burada kalıyorum.

— Ya çıkın?

— Milâno garında biri gelip sizden alacak. Olmazsa, emanete bırakırsınız. Milâno'ya hemen telefon edeceğim. Meraklanmayın.

Suratımı astım, yerime oturdum. Akıl, al çıkını, pencereden fırlat diyordu. Fakat, böyle bir şey yapamazdım. Kaltak kim olduğumu biliyordu, çıkını bana emanet ettiğini yedi mahalleye yayardı. Gazete başlıklarını görür gibi oluyordum: «Tanınmış faşist falanca kendisine emanet edilen çıkını yok etti». Gazeteciler rezaletten hoşlanırlar. Allahtan, kompartımanda kimsecikler yoktu; yolcular gelip yerlerini aldıkları zaman, ben de kendime gelmiş, ciddiyetimi takınmıştım.

Biraz sonra, boş yer arıyan bir adam göründü.

«Bu çıkın sizin mi?» diye sordu.

Çıkını aldım, sepete koymak için kaldırdım. Fakat, korkunç bir manzarayla karşılaştım: çıkını saran kâğıt yırtılmış, bir çocuk ayağı dışarı fırlamıştı. Tepemden aşağı sıcak sular döküldü: gözümün önünden çeşitli cinayetler geçti. Bembeyaz kesildiğimi, fenalaştığımı anladım. Allahtan, tam o sırada ayak kımıldadı, çıkın açıldı. Dört, beş yaşlarında bir çocuk, iri gözlerini açmış, yolcuları süzüyordu.

Yerin boşalmasını bekleyen adama:

«Hoşt, boklu böcek!» diye bağırdı.

Boynunda, iple asılmış bir ikinci sınıf bileti vardı: başka bir ipin ucunda da dört köşe bir mukavva sallanıyordu. Üstünde «sureti istimali» diye yazılıydı.

Çocuk: «Çek arabanı, patates kafalı» diye uludu.

Adam içerledi, çıkarken:

— Kabahat çocukta değil, onu böyle terbiye edenlerde! diye homurdandı.

Çocuk, bana sokuldu, bir sır bildirir gibi:

— Sen benim cici amcamsın, dedi. Annem uslu durmamı, kımıldamamamı söyledi; fakat ben her şeyi gördüm.»

Beni birkaç kere öptü, içim biraz rahatladı. Uslu durmasını söyledim, bir çeyrek saat kadar çıtı çıkmadı. Fakat, birden ayağa fırladı, savaşa giden Kızılderililer gibi sıçramağa başladı.

«Susadım; karnım aç. Sıra kıçımı acıtıyor. Nezle haplarımı isterim; düdüğümü isterim; kâğıttan bir uçak isterim!»

Bütün yolcular başlarını kaldırdılar, tiksintiyle çocuğa baktılar.

Karşımızda oturan kadın:

— Yumurcak, sakin ol bakalım! dedi.

Çocuk kadına dilini çıkardı:

— Kes çeneni cadaloz karı! diye bağırdı.

Sonra gemi azıya aldı, beş yolcunun da maddî manevî bütün özelliklerini bir bir saydı, kimsede elle tutulur taraf bırakmadı. Oğlanı yatıştırmağa kalkıştım. Hergele! Terslediğimi görünce hemen kucağıma atıldı.

«Benim cici babacığım, ölüyorum! Benim güzel babacığım, ölüyorum!»

Kadın kocasının kulağına birşeyler fısıldadı.

Adam yüksek sesle:

— Hep ayni hikâye, dedi.

Kadın:

— Bazı hastalıkları olanlar çocuk yapmağa kalkışmamalı, diye homurdandı.

O arada, ben çocuğun «sureti istimali» ni acele acele okuyordum:

«Yirmi dakikada bir, bir bardak süt, yarım portakal, bir öksürük hapı ve bir bisküi vermeli. İsteklerine karşı koymaktan kaçınmalı. Çaresiz kalınca, bir masal anlatmalı.»

Çıkında gerekli her şey vardı. Çocuğa verdim, yatıştı. Bedenindeki bütün suyu kontrolörün üniformasına boşalttıktan sonra, yumurcak istilomu istedi. Tabii vermedim.

Allahın katmerli belâsı:

«Vermezsen Giovinezza'yı (1) söylerim» dedi.

Elden ne gelir? İstiloyu uzattım, yatıştı. Gazeteyi okumaya daldım, aradan uzun zaman geçtikten sonra, çocuğun bazı sözleri kulağıma çalındı, başımı kaldırdım.

Hayatından memnun: «Ne tatlı» diye mırıldanıyordu..

Bir de ne göreyim? Kapkara bir ağız, kapkara dişler, kapkara bir alın, kapkara eller, kapkara ellerde de hain bir dişin kemirdiği, paramparça ettiği bir uç. Bütün bu karalıkları püskürtmeğe, etrafa saçmağa başladı, yolcular korunmak için şemsiyelerini açtılar.

Biri: «Şimendifer polisine haber vermeli» diye uludu.

---

(1) İtalyan faşistlerinin marşı.

O zaman başıma gelenleri anlattım. Çocuğun boynundaki mukavvayı gösterdim, kimlik kâğıdımı çıkardım.

Halinden yüksek memur olduğu anlaşılan bir adam:

— Yolcuları korumak için bir komite kurmalı. dedi.

Bir başkası:

— Şimdilik böyle bir tedbire lüzum yok, dedi. Çocuğun bakımını sağlamak için bir kooperatif kursak daha iyi olur. Bu bay, tek başına bu işin altından kalkamıyacak.

Kadın:

— Plaisance'a kadar kötek işini ben seve seve üzerime alırım. dedi.

Kocası:

— Plaisance'dan Lodi'ye kadar da bana havale edin, dedi.

Üstün kuvvetlerin kendisine karşı cephe aldıklarını gören yumurcak, ağız değiştirdi.

— Ben senin baban değilim, diye kestirip attım.

— Benim cici amcacığım...

— Cici amcan da değilim! Ben bağımsız bir vatandaşım, seninle de bir ilişiğim yok.

Bunun üzerine çocuk:

— Efendi, bana bir masal anlatsana! dedi.

Ortaklarıma danıştım: çocuğun küçük olduğu gözönünde bulunduruldu, bu isteğinin yerine getirilmesinde bir mahzur olmadığına karar verildi.

— Pekâlâ, dedim, sana bir masal anlatacağım.

— Ama güzel olsun!

— Hem de çok güzel! Evvel zaman içinde, Civciv adında bir çocuk varmış, diye söze başladım.

Çocuk sözümü kesti:

— Yalan. Çocuğun adı Jacques'di.

— Öyle olsun. Evvel zaman içinde Jacques adında bir çocuk vardı; bir bahçenin ortasında, şirin, küçük bir evde oturuyordu.

Ayazsız:

— Yalan, dedi. Şehirde, büyük bir evde oturuyordu, evin üzerine bir bomba düştü, ev yıkıldı. Jacques üşüyor, toprağın üzerinde yatıyordu.

— Evet, diye devam ettim, üşüyordu; fakat bir gün altın saçlı bir peri kızı göründü. Kelebek koşulu arabasından indi...

— Yalan, diye çocuk haykırdı. Peri kızları iskartaya çıktı, kelebekler dersen araba çekemez.

— Tamam, dedim. Şu halde, gelen arabalı bir peri kızı değil, otomobilli bir büyücüydü. Büyücü sopasiyle eve dokundu, ev yeniden kuruldu.

Hain yumurcak alay etti:

— Madem ev kuran büyücüler varmış, ne diye bir Bayındırlık ve Şehircilik bakanlığına lüzum görüldü?

— Şimdi büyücü yok da ondan, dedim; eskiden varmış.

Çocuk başını salladı:

«Madem büyücüler bugün yok, Nuh-u Nebi'den kalma bu masalı ne diye anlatıyorsun?

Hain ağzını kulağıma yaklaştırdı.

«Kalemini kemirmek istiyorum, dedi. Hemen vermezsen, yalan haberler yayarak memleketin imarını baltalamak istiyen bir faşist olduğunu söylerim».

Yaa?! Allahın katmerli belâsı böyle dedi, ben de tükenmez kalemimi verdim.

Milâno'ya varınca, çocukla beraber trenden indim. Birden, Bolonya'daki kadın karşıma çıkmasın mı?

«A, bilmiyorsunuz, dedi, ben en gerideki vagona bindim. Ne yapayım, başka çare bulamıyorum: yanımda alıkoysam, birgün kendimi tutamıyacağım, pencereden fırlatıvereceğim. Yazık olur; tahammül edilir gibi değil ama, aslında iyi çocuk. İnşallah sizi pek üzmemiştir.»

İNTİKAM

Manuel adında bir «Gaucho», kucağında iki yaşında bir çocuk, atına binmiş «pampa» da ilerliyordu. Zengin bir çiftçi, altında boz bir kısrak, karşısına çıktı, nereye gittiğini sordu.

«Rio'ya gidiyorum, efendim. Bu çocuğu suda boğacağım.»

Çiftçi şaşırmıştı:

— Neden boğacaksın? diye sordu.

— Karım beni aldattı da ondan! (Gaucho haykırıyordu.) Ben de çocuğu boğarak öcümü alıyorum.

Atını mahmuzladı.

Çiftçi de atını mahmuzladı.

— Çocuğun ne suçu var! diye bağırdı. Git karını boğ!

— Gücüm kime yeterse onu boğarım. Estrelitta dün kaçtı, çocuk kaçmadı.

— İyi ama, bu çocuk senin de çocuğun!

Gaucho başını salladı:

— Bir günahkârın çocuğu, dedi.

Rio'ya vardı; dere o kadar genişti ki, gözüne bir ırmak gibi göründü. Suya baktı:

— Suya düşmesiyle boğulması bir olacak, dedi. Değmez. İyisi mi, ipe çekeyim. Hiç olmazsa dilediğim kadar seyredebilirim.

Atını geri çevirdi, pampa'da kayboldu.

Bir yıl sonra, zengin çiftçi tekrar Gaucho Manuel'e rastladı: çocuk büyümüş, eğerle atın boynu arasına dimdik oturmuştu.

«Düşündüm, taşındım, dedi. İki yaşında bir çocuğu asacam da ne olacak? İki saniyeye kalmaz, ölüverir, zahmetine değmez. Şimdi üç yaşına bastı, mesele değişti. Fakat, gene de asmıyacağım, atımın kuyruğuna bağlıyacağım. Daha eğlenceli olur. Otların seyrek olduğu bir yer arıyorum, yoksa çocuğu göremem. Adios, senor!»

Manuel, Gaucho yoluna gitti. Zengin çiftçi üç yıl onu görmedi. Bir akşam, çiftliğinin avlusunda «mate» sini yudumlarken, Manuel dört nala çıka geldi; kucağında kocaman bir çıkın vardı. Attan atladı:

«Senor, diye bağırdı, çocuk hasta! Ateşten kavruluyor, yüzünde de kırmızı lekeler var! Senor, bana yardım edin!»

Çıkını açtı, terden sırılsıklam olmuş bir çocuk yüzü göründü.

Kızamık bulaşıcı bir hastalıktır. Gaucho Manuel ile oğlunu, ayrı bir kulübeye yerleştirdiler, biraz sonra da, elinde ilâç çantası doktor geldi. Çocuk bir ayda iyileşti. Manuel, Gaucho Manuel, çiftçiye teşekkür etti. Atına binmeden önce, kulağına doğru eğildi:

— O at dalgası da pek sarmadı beni, dedi. Üç yaşında bir çocuk, on metreden fazla dayanamazdı, ben de piç gibi meydanda kalırdım! Şimdi altı ya-

şında, durum değişti. Kızamığa tutulunca ödüm kopmuştu. Göreceksin, diyordum, ölüverecek, sen de öcünü alamıyacaksın! Sayenizde, senor, işler yoluna girdi. Adios, senor!

Çiftçi: «Nereye gidiyorsun?» diye sordu.

— Pampa'ya. Bir kazığa bağlıyacağım. Ben aklıma koyduğumu yaparım, senor. Adios!

Manuel, Gaucho Manuel, yoluna gitti. Çiftçi onu dokuz yıl sonra gördü. Yanında, güzel bir kısrağa binmiş, omuzları bir metre genişliğinde, yağız bir delikanlı vardı.

Çiftçi: «Yumurcak büyümüş» dedi.

— On beşine bastı. Şimdi rahat rahat öcümü alabilirim. Kendini koruyabilecek yaşa geldi; daha keyifli olur. Hele bir yirmisine bassın, ben ona yapacağımı bilirim. Son kurşunu yapıştırmadan önce, vücudunu kalbura çevireceğim!

Zengin çiftçi yaşlandı; Manuel'i, Gaucho Manuel'i tekrar gördüğü zaman, saçları bembeyaz olmuştu. Bir sabahtı, Pampa'da ağır aksak giderken iki Gaucho'yla karşılaştı: biri, kırkına varmış olgun bir adamdı, öteki de, eğerinin üzerinde toparlanmış uyuklayan bir altmışlık.

Çiftçi: «Merhaba Manuel!» diye olgun adama seslendi.

— Yanılıyorsunuz, senor. Ben Manuel'in oğluyum; Manuel, yanımdaki.

Dinç Gaucho:

— Rio'ya gidiyorum, babamı suda boğacağım, dedi.

— Neden boğacaksın babanı?

— Otuzsekiz yıldır, anamdan öcünü almak için beni öldürmeyi tasarlamış. Dün söyledi. Ben de bunu yanma koymıyacağım, öldüreceğim onu. Adios, senor!

— Adios, Manuelito. Adios, Manuel.»

Yaşlı Manuel hafifçe silkindi, bir şeyler mırıldandı.

Zengin çiftçi öldü, fakat yeğeni, bir gün, pampa'nın ortasında, yere diz çökmüş, saçını başını yolarak ağlıyan yaşlı bir gaucho gördü.

— İhtiyar, burada işin ne senin? diye sordu. Otların altında bir şey mi gördün?

İhtiyar gaucho:

— Babamı gömdüm, dedi. Elimden kurtuldu. Tam öcümü almak üzereydim; beni öldürmeyi tasarladığı için onu ben öldürecektim, birdenbire kendiliğinden öldü. Fırsatı kaçırdım!

— Kaç yaşındaydı?

— Yüz yedisine basmıştı, senor!

MARANGOZ

Ben gazeteleri karıştırıyordum, bizim küçük Albert de, Marguerite'in yardımıyla yazılı ödevini hazırlıyordu. Marguerite, oğlunun defterini önüme sürdü:

— Bu ne demek bu: «Marangoz üzerine on iki düşünce yazınız.»

— Marangoz tarafından yapılan, onun özelliğini belirten on iki işi kısaca anlatınız demek.

Marangozun yaptığı işler üzerine düşünmeğe dâvet edilen Albert, uzun uzun kafasını çalıştırdıktan sonra, ortaya yepyeni bir iddia attı:

«Marangoz ölür.»

— Maşallah, dedim. Ya demirci ne yapar?

Albert son derece ciddiydi:

— Marangoz öldü diye ağlar.

Çocuk mocuk demedim, cevabı kıyasıya tenkit ettim, Albert'in düşünme kabiliyetine pek güvenilemiyeceğini söyledim.

Marguerite alındı:

— Bu cevap, çocuğun çok duygulu olduğunu gösterir, dedi. Yavrucak yaradılıştan iyi, besbelli. Hem, öldüğüne göre, marangoz geriye kalan on bir işi nasıl yapabilir?

Marguerite ile Albert tartışmaya başladılar, sonunda, marangozu bütün işlerini gördükten sonra

öldürmeğe karar verdiler. Fakat, özelliğini belirten ilk işi ne olacaktı?

«Marangoz bıyıklıdır.

Marguerite:

— Hiç de fena değil! diye haykırdı. Sen ne dersin, Jeannot?

— Benim de bıyıklarım var, ama marangoz değilim.

— Senin bıyığın var diye, marangozun bıyığı olmıyacak mı yani? Bıyığın aydınlara has bir şey olduğunu ilk defa duyuyorum.

— Peki ama, bıyığı olmak bir iş yapmak değildir ki! Marangoz çalışmadığı zaman, hattâ uyurken bile bıyıklıdır.

Marguerite, Albert'in meseleyi anladığını söyledi ve üçüncü defa olarak, bıyıklı veya bıyıksız, canlı ve uyanık bir marangozun ne gibi işler gördüğünü sordu.

Albert:

— Marangoz nefes alır, dedi.

Sabrım tükenmişti:

— Hayır efendim, diye bağırdım. Marangozun özelliği bu değildir.

Bu sözüm üzerine Marguerite'in gözü daldı.

— Ne garip, dedi. Marangozların nefes almadığını bilmiyordum. (Oğluna döndü.) Ama, madem baban öyle münasip görüyor, demek doğrudur. Ne de olsa, mektep medrese görmüş adam, gazetelerde makaleleri çıkıyor. Eldén ne gelir, kabul edeceğiz; marangoz nefes almaz.

Albert'in gözleri parladı:

— Nefes almazsa öldü demektir; şu halde ben haklıyım.

Albert, geçen hafta Birey'lerin rüyasma girdiğini, pek korktuğunu söyledi. Annesi onu hemen yatıştırdı.

— Birey'ler de vitaminler gibidir: bugünün uydurmaları. Böyle zırvalıklarla uğraşmam ben. Bak, gene de turp gibiyim. kara cümlemden de bir şikâyetim yok.

İşte bizim ailenin mantığı böyledir. Daha doğrusu Albert ile Marguerite'in konuşmaları hep buna benzer, bir kelimeden başka bir kelimeye geçiverirler; kelimeler saltanatı.

Allahtan, küçük kızım Pasionaria ile ben varız, yoksa saçmalıktan kurtulmazdık, sonunda da tepe taklak giderdik.

Marguerite içini çekti:

— Bizim marangoz tekrar can çekişmeğe başladı, dedi. Ne iş gördüğünü öğrenemiyeceğiz artık, mezara girerken sırrını da beraber götürecek. Neyse, meseleyi biz tek başımıza hallederiz. Yaz bakalım. Albert: «Marangoz mesleğini yapar.»

Dişlerimi gıcırdattım:

— Ya demirci ne yapar? dedim. Her insan kendi mesleğini yapar.

— Marangoz kendi mesleğini yaparsa, başkasının mesleğini yapmaz demektir: Meselâ demircilik yapmaz; şu halde, bu özel bir iştir! Bu zırvalığa bir son vermek istedim, Albert'i karşıma aldım, göz-

lerinin içine baktım:

— Albert, iyi düşün ve bana cevap ver. Geçen gün bir marangoz dükkânına girmiştin; ne yapıyordu marangoz?

— Kundurasını dikiyordu.

— Kundurayı kunduracılar diker! diye uludum.

Marguerite'in uluması benimkini bastırdı:

— Neden marangozun kendi kundurasını dikmeğe hakkı olmasın? Kim mâni olabilirmiş? Sendika mı?

— Canım, marangoz bütün gününü kundura dikmekle geçirmez ya? Bunu anlamıyor musun?

— Telâşlanma; kanun çerçevesi dahilinde çalışma hürriyeti diye bir şey kabul ettik mi, iş kökünden halledilir. Kunduraları kunduracılar diker diye marangozu kendi kundurasını dikmekten menedersek, nerede kalır demokrasi?

Albert'e yalvarmağa başladım, marangoz dükkânını gözünün önüne getir, dedim, bir âleti, bir teferruatı hatırlamağa çalış, dedim, görmeyi, kendi kendine düşünmeyi artık öğrenmelisin, dedim, marangozun özelliklerini benim saymamın bir faydası olmıyacağını anlattım.

— Çekiç, diye haykırdı.

Görüşündeki bu keskinlik, bu hatırlama gücü beni bayağı sevindirdi.

— Şimdi senden, bir adım daha ilerlemeni istiyorum, dedim. Bak, marangozun çekici olduğunu buldun: bu çekiçle ne yapar marangoz?

Albert'in ciddiyeti yanında, Papa'nınki solda sıfır kalırdı:

— Marangoz çekiciyle fındık kırar, dedi.

Cevap Marguerite'i tatmin etmiş olacak ki:

— Hiç te fena değil, diye haykırdı. Evet, gerçi fındık kırmak marangoza düşen bir iş değildir ama, doğru yoldasın. (Bana döndü.) Bak, Albert, marangozun fındığı meselâ ütüyle kırdığını da söyliyebilirdi. Söylemediğine göre, kafasını işletiyor demektir. Devam et bakalım Albert, marangoz çekiciyle başka ne iş yapar?

Bu başarı Albert'i cesaretlendirmişti:

— Biliyorum, diye bağırdı, marangoz çekiciyle duvara çivi çakar.

O zaman bütün cinlerim başıma üşüştü: Marangoz dükkânlarında tahtadan geçilmez; keresteler, çıtalar, kontrplâklar bütün duvarları kaplamıştır; tahta iskelelerden tavanı, talaş yığınlarından da döşemeyi göremezsiniz; çivi çakılabilecek bir santimetre karelik boş yer bulmak imkânsızdır: durum böyleyken, Albert'in marangozu kalkıp kendi duvarına çivi çakmaz mı?

İçime bir ümitsizliktir çöktü, denize yuvarlanan bir insan gibi yalvaran gözlerle Pasionaria'ya baktım, kendi kabuğuna çekilmiş, bizi tiksintiyle süzen üç yaşındaki bu yavrucuğun mantığına sığınmak istedim.

Pasionaria iri gözlerini yusyuvarlak açarak bana baktı ve bir şey söylemedi.

ADALET

15 ağustos 1518 sabahı. Dar Kamış mahallesinde Douxins adında bir tüccar ölü bulundu: Sırtına bir ok saplanmıştı; Saint-Bartholomée mahallesinde oturan demirci Thomas Mioli'den şüphelendiler.

Mioli, Douxins'i tanımadığını, 14'ü 15'e bağlıyan geceyi Gastellet köyünde bir ahırda geçirdiğini, bundan ötürü, istese bile, herhangi bir şehirliye kötülük edemiyeceğini, ehendimiz Hazreti İsa gibi tek bedenle iki yerde birden bulunmak yetkisini taşımadığını söyledi.

Malvais ve Mettei adında iki tanık, Mioli'yi, alaca karanlıkta, Saint-Bartholomée sokağında köşeyi dönerken gördüklerini söylediler; bu ya Mioli'di, ya da ona çok benzeyen biri.

Bunun üzerine Mioli'yi işkence odasına götürdüler, soydular, ellerini arkadan bağladılar.

Yargıç: «Bırak inadı, itirafa başla» dedi.

Mioli ayak diredi: «Bana cehennemin bütün işkencelerini çektirebilirsiniz, fakat dediklerimden başka bir şey söyletemezsiniz.»

Tutup bir çengele astılar. Meryem Anamızı sayıklıya sayıklıya inlemeğe başladı; fakat, soru tekrarlandıkça, geceyi köydeki ahırda geçirdiğini, dolayısıyla herhangi bir şehirliye kötülük etmesine imkân olmadığını söylüyordu.

«Asıl kötülüğü siz bana ediyorsunuz, yargıç efendi, dedi, ben suçsuzum: Tanrı şahidimdir».

Yargıç ipi biraz daha gerdirdi, Mioli'nin ayaklarına da kocaman iki taş bağlattı. Zavallıcık nerdeyse dağılıverecekti.

«Allah rızası için indirin beni, diye bağırdı, her şeyi söyliyeceğim.»

«Hele bir konuş, sonra indiririz» dediler.

Mioli, Douxins'in kanma girdiğini açıkladı. İpi çengelden çıkardılar.

Yargıç: «Anlat bakalım, dedi, nasıl öldürdün?»

— Kılıcımla öldürdüm.

Yargıç gürledi:

— Muhafızlar, asın şunu!

Zavallıcık tekrar inlemeğe başlamıştı.

«Efendimiz, diye haykırdı, neden bana böyle muamele ediyorsunuz? Douxins'i öldürdüğümü kabul ettim ya!

— Evet ama, kılıcınla öldürdüğünü söyledin, halbuki ölümü kılıçtan değil. Haydi anlat: neyle öldürdün?

— Efendiler, hatırlamıyorum. Her taraf zifir gibi karanlıktı, göz gözü görmüyordu.

Sırtına kaynar tuzlu su döktüler.

«Douxins'i hangi silâhla öldürdün?»

Mioli hıçkırmağa başlamıştı:

— Kamayla.

— Yalan.

— Sapanla.

— Yalan.

— Mancınıkla.

— Yalan.

— Efendiler, Tanrı aşkına, siz söyleyin, hangi silâhla öldürmüşüm bu adamı? Bildiklerimin hepsini saydım.

— Okla öldürdün.

— Tamam, dedi Mioli, okla öldürdüm.

İndirdiler, ellerini çözdüler. Yargıç:

«İnşallah hakikati söylemişsindir, dedi. Sakın asılmaktan korktuğun için yalana sapmış olmayasın?».

Mioli'nin cevap vermediğini görünce, yargıç tekrar bağlanıp çengele asılmasını emretti.

«İtiraf et! Asılmaktan korktuğun için suçu yüklendin, değil mi?»

Acıdan kıvranan Mioli'nin uluması duyuldu:

— Hayır, efendiler! Hakikati sevdiğim için hakikati söyledim!

İndirdiler, yargıç yemin etmesini istedi.

— Yemin ediyorum, efendimiz! diye Mioli inledi.

Yargıç emretti:

— Asın şunu.

Astılar.

Yargıç ona aşağıdan yukarı doğru bakarak:

— İtiraf et, dedi. Yalana yemin ettin.

— Hayır, efendimiz, doğruya yemin ettim.

İndirdiler.

Yargıç emretti:

— Asın şunu!

Astılar.

— İtiraf et, dedi yargıç; doğruyu söylediğini söylerken, yalan mı söyledin, yoksa doğru mu söyledin?

Mioli'nin canı çıkmak üzereydi:

— Doğru söyledim, diye inledi.

İndirdiler, yargıç ta nihayet hükmünü bildirdi:

— Suçlu olduğunu kabul ediyorsun, başın koparılacak, fakat bundan önce kelpeten ve çekiç işkencesine çarpılacaksın.

Hüküm daha bildirilmeden bir haberci telâşla içeri girmişti. Yargıca yanaştı, heyecanlı bir sesle:

— Efendimiz, dedi, Mioli suçsuz; ahırda yattığı doğru. Suçluyu yakaladık; itiraf etti, elimizde de bol bol delil var.

Yargıç başını salladı:

— Çok geç, dedi. Kim önce itiraf ederse o asılır; Mioli önce itiraf etti, demek o asılacak.

— Fakat Mioli suçsuz!

— Orası beni ilgilendirmez —yargıç bağırıyordu— Dediğim dediktir, ne dediysem de o olur.

Konuşulanları duyan Mioli rahat bir nefes aldı:

«Çok şükür! dedi. Bütün emeklerim boşa gitseydi gerçekten üzülürdüm.»

ELLİ LİRA

İki yanı ağaçlı bir yolda, gökyüzünün maviliğini seyrede seyrede yürüyordum; her yandan mutluluk taşıyordu. Birden, Filippo karşıma çıktı, koluma girdi:

— Giovannino, dedi kimim ben, biliyor musun?

— Bilmez olur muyum, dedim, sen Filippo'sun.

Boğuk bir sesle:

— Hayır, dedi; ben, kendini asmak için ip arıyan bir adamım.

Bizim tavan arasında bir kangal ip görmüştüm, içimden geldi, vermeyi teklif ettim. Fakat alay ettiğimi sandı, ip yerine benden elli lira istedi.

Tanrı şahidimdir, o gün cebimde topu topu elli lira vardı, bu parayla da birkaç gün geçinmek zorundaydım. Buna karşılık, ip bir işime yaramıyordu. Şu halde, teklifim son derece mantıklıydı. Fakat, aksilik bu ya, istediği ip değil, bizim ellilikti.

Filippo'ya bir hafta sonra rastladım; hayata tekrar bağlanmıştı. Teşekkür ederken gözleri yaşarıyordu.

«Beni yüzde yüz bir ölümden kurtardın; bu iyiliğini unutamam. Elli liranı da cebinde bil; ya yarın, ya da öbür gün veririm.»

Birkaç gün sonra, Filippo'yu sinemada gördüm.

«Elli liram vereceğim, birkaç gün daha sabret» dedi.

Yarım ağızla acele etmemesini, daha bekliyebileceğimi söyledim.

Bir ay sonra trende karşılaştık. Bir müddet umumî, fakat gerçekten ilgi çekici şeylerden bahsetti, sonra:

«Giovannino, dedi, şu elli lira meselesi var ya, bu yüzden benim hakkımda kötü şeyler düşünmeni istemem. Emin ol, borcumu unutmuş değilim. Zaman zaman hatırlıyorum da, kafamı duvarlara vurup parçalıyasım geliyor.»

Zavallı oğlan umutsuzluk içindeydi; elimden geldiği kadar yatıştırmaya çalıştım, benim için üzülmemesini, sakin olmasını, sabırsızlanmamasını söyledim. Hayatta, sabırla bekleyenler başarıya ulaşır, dedim.

Sinirli bir sesle:

«Sabır, sabır! diye söylendi. Sabret demek kolay gelir sana. Maşallah beyimizin işleri tıkırında, paran bol, sıkıntın yok, bu durumda ben olsam, ben de sabretmeyi bilirdim. Fakat şimdi elimden ne gelir, sen söyle? Elli liracığı bir araya getirip sana borcumu ödiyemedikten sonra, benim için hayatın ne mânası olabilir? Bu kadar bencil olma, dostum, biraz da başkalarının halini anlamağa çalış.»

Özür diledim, kalbini kırdımsa, istemiyerek kırdığımı anlattım.

Yatıştı:

«Dostluğuna güvenebileceğimi bilirim» dedi.

Üç ay geçti, bir dükkânın önünde durmuş, camekânı seyrederken, biri sert sert omuzuma vurdu; hayretle döndüm.

Filippo karşımda durmuş, bana yan yan bakıyordu. Aksi bir sesle:

«Giovannino, dedi, bu numaralar bana sökmez: Elli liranı veremiyeceğim. (Ulumağa başladı). Veremiyeceğim diyorum sana. Verebilecek durumda olsaydım, senin istemeni beklemezdim.»

Sâkin olmasını söyledim, bu elli lirayı zaten gözden çıkardığımı anlattım.

«Ya? Demek bu paraya kaybolmuş gözüyle bakıyorsun? Hata ediyorsun? Hata ediyorsun, Giovannino. Ben namuslu bir adamım, çok şükür, her zaman alnım açıktır.»

Etrafımıza kalabalık toplanıyordu, kıpkırmızı kesildiğimi anladım

«Giovannino, sana söylüyorum, elâlemin namusuyla oynamaya hakkın yok senin.»

Halk, elâlemin namusuyla oynıyan Giovannino'yu süzüyor, Filippo da meydan okuyordu; başımı önüme eğdim, uzaklaştım.

Artık Filippo'dan bucak bucak kaçıyordum; görür görmez ya bir yan sokağa sapıyordum, ya da bir kahveye gizleniyordum. Fakat, ara sıra, istemiyerek karşılaşıyorduk, ya da önce o beni görüyordu. O zaman duruyor, korkunç bir surat takınıyor ve ulumağa başlıyordu:

«Evet, evet, anladık, elli lira değil mi? Hatırlatmana lüzum yok, zaten aklımda.»

Zamanla Filippo yatıştı. İki yıl sonra, beni görünce, pis pis gülmekle kaldı. Dört yıl sonra, sokaklarda tekrar rahat rahat dolaşmağa başladım: Filippo gülümseyip geçiyordu.

Beş yıl sonra, gülümsemesi de kalmadı. Ertesi yıl, ocak ayında, beni tekrar selâmlamağa, işaretler yapmağa başladı.

Aynı yılın haziran aymda, sinemada buluştuk, artistlerden bahsettik. Ağustosta, kahvede yanıma geldi, oğlumu sordu. Kasımda tekrar görüşmeğe, çene çalmağa başladık.

Bugüne kadar münasebetlerimiz böyle devam etti. Bugün, Filippo'nun oğlu elinde bir mektup bana geldi. Mektubu okudum:

«Azizim Giovannino, seni rahatsız ettiğim için özür dilerim; gerçi senin gibi eski bir dosttan böyle bir şey istenmez ama, çok sıkışık bir durumdayım, başka çıkar yol göremiyorum. Hatırlarsın, 1935 de ya haziran, ya da temmuz ayında, Ihlamur sokağında karşılaştığımız zaman, benden elli lira borç istemiştin. Bu parayı iade edersen çok makbule geçer.

Arkadaşın Filippo.»

Beyaz bir zarf çıkardım, içine bir ellilik koydum, Filippo'nun oğluna verdim: «Babanı tarafımdan öp, dedim, unutkanlığımı bağışlasın.»

İNİGO GRİGO

İnigo Grigo'nun babası at tüccarıydı; olur olmaz birkaç işe girişmiş, sonunu getirememiş, günün birinde kendini evsiz barksız, cebi delik, boğazı kuru Meksika yolunda bulmuştu.

Boğazınız kuruyunca ne yaparsınız? Gidip içersiniz.

İnigo Grigo'nun babası doğuştan kişizadeydi. «Los diablos en la altega» meyhanesine gitse, bir «peso» ucuza çıkacağını biliyordu ama, doğuştan kişizade olmak kolay değil ki! O leş kokulu, yağlı «pelado» ların arasına karışmayı kendine yediremedi.

Salına salına İmperial kahvesine doğru yürüdü. İmperial, o zamanlar, Meksika'nın en gözde oteliydi, pireleri de, öteki otellerdeki pirelerden bir hayli ufaktı.

Söylemeyi unuttum, yanında karısıyla oğlu da vardı. İmperial'in bir masasma kuruldu, iki testi «pulque» ve bir bardak su söyledi. İki testi pulque'nin hakkından geldi, suyla ağzını çalkaladı, sonra patrona döndü:

— Çocuğa bir dakika göz kulak olun, dedi, biz birazdan döneriz.

Sabahın on biriydi, akşamin on birinde, patron,

küçük İnigo Grigo'nun aynı yerde oturduğunu gördü.

— İki testi pulque bir bardak da su içtin, ödiyeceksin, dedi, işinin başına gitti.

Ertesi gün, sabahın altısında, kahveyi açmak için aşağı indi. İnigo Grigo, bir taş gibi hareketsiz bıraktığı yerde duruyordu. Patron, müşterilerin tozlu kunduralarını hatırladı, gözleri parladı.

— İki pesos'luk içki içtin, dedi, iki pesos'luk kundura boyayacaksın.

İnigo Grigo'yu birinci kata çıkardı, eline bir fırça, bir de boya kutusu tutuşturdu; sonra da, boya kullanmadan tükürükle kundura parlatmayı öğretti.

O zamanlar İnigo Grigo on yaşındaydı. Otuz yıl sonra, yaşı tam kırkı bulmuştu; fakat, hâlâ bırakıldığı yerde otluyordu. O büyüdükçe, İmperial de büyümüştü. Dört yataklık bir han iken, yüz odalık bir otel olmuştu. Öyle ki, İnigo Grigo'nun gücü arttıkça, boyanacak kundura sayısı da artıyordu. Akşamın onunda kalkıyor, sabahın sekizine kadar durmadan parlatıyordu. Sonra, artık yemekleri bir kutuya koyuyor, merdivenin altına büzülüyor, işe başlama saatini bekliyordu.

Otuz yıl böyle geçti. Fakat, kırk yaşına bastığı gün, İnigo bir tekme yedi.

Beş yıldır, general Carmelo Garcia, Meksika'ya her gelişinde İmperial otelinde kalır, İnigo Grigo da kunduralarını temizlerdi. Belki üç yüz kere bu işi yapmış, en ufak bir aksaklık olmamıştı. O sabah

aksilik bu ya, General Carmelo Garcia kunduralarını dilediği kadar parlak bulmadı. İnigo Grigo'ya bir tekme savurdu.

İnigo Grigo, bu tekme üzerinde uzun uzun düşündü. Hakaret gören, kendi de hakaret etmelidir. Otuz yıl sustuktan sonra, ilk defa patrona hesap sordu:

— İki testi pulque'ye kaç para alıyorsunuz?

Patron omuz silkti:

— Bahşişiyle beraber üç pesos.

— Peki, dedi İnigo Grigo, bıçağını çekti. Öyleyse, borcum olan üç pesos'u alıkoyun, iki bin pesosumdan kalanı verin bana.

Patron sarardı. Otuz yıl içinde bir hayli çökmüştü. Fakat kum gibi parası vardı, hayata da domuzuna bağlıydı. Kasayı açtı, bin dokuz yüz doksan yedi pesos'u İnigo Grigo'ya saydı. İnigo bıçağını cebine soktu, parayı aldı, ortadan kayboldu.

Bir at, bir tay, bir sandık kurşun, iki tane de tabanca satın aldı.

Üç yıl sonra tekrar meydana çıktı: Cumhurbaşkanı beş yüz adamıyla kaleye kapanmış, baş kaldıran iki bin kişiye, iki gündür karşı koyuyordu.

İnigo Grigo, kaleyi kuşatanların arasına girdi, rastladığı ilk adama:

— Caballero, dedi, havaya bir beş kuruşluk atsana.

Halka oldular. İnigo Grigo paranın yükselmesini bekledi, düşmeğe başlayınca tabancasını çekti, ateş etti. Para elden ele dolaştı, tam ortasından de-

lindiği anlaşılınca, İnigo Grigo'ya şaşkın şaşkın baktılar.

— Siz burada kale pencerelerine ateş etmekle oyalanırken, general Carmelo Garcia adamlarını topluyor, ya yarın, ya da bu akşam üzerinize çullanacaklar.

— Peki, ne yapalım, senor?

— Beş yüzünüz burada kalın, ötekiler benimle gelsin.

Bin beş yüz kişi İnigo Grigo'nun peşine takıldı, istediği yere gitti, istediği şeyleri yaptı. O akşam, general Carmelo Garcia'nın bütün adamları kılıçtan geçirilmiş, bütün tasarıları suya düşmüştü. Bu durum karşısında, bin beş yüz kişi: «Yaşasın general İnigo Grigo!» diye bağırdı.

General Garcia'yı yirmi gün kovaladılar. Sonunda, generalin yüz adamıyla beraber sığındığı çiftliği İnigo Grigo iki bin kişiyle kuşattı. İki top atımıyla mesele kökünden halledilebilirdi. Fakat İnigo Grigo, Garcia'yı canlı olarak ele geçirmek istediğini söylemişti.

Üçüncü günü akşamı, kuşatılanlar teslim oldu; kurşunları tükenmişti.

Subaylardan biri: «Garcia ne olacak?» diye sordu.

— Domuz ahırına tıkın.

Domuz ahırı, ana evin birkaç metre ötesindeydi: upuzun bir avlu, avlunun iki yanında da, birer metre yüksekliğinde bölmelere açılan alçak kapılar. Her kapının üstünde, dıştan açılan küçük bir kapak

vardı: köylüler bu delikten içeriyi gözler, dişi domuzların yavrularını parçalamalarını önlerlerdi.

Domuz ahırının çevresine nöbetçiler dikilmişti, biri de dar avlunun giriş kapısında duruyordu. İnigo Grigo geç vakit ahıra geldi; tek başınaydı, ağır ağır yürüyordu. Arasıra duraklıyor, cığarasının dumanını süzüyordu. Avluya girince, nöbetçiyi çağırdı, bir bölme kapısını gösterdi. İnigo Grigo, kapağı tutan mandalı kaldırdı, avluda asılı duran bir lâmbayla bölmeyi aydınlattı. İçeri baktı. General Garcia yemliğin üzerine kurulmuş, ayaklarını, yeri kaplıyan pisliklere basmış, kalın bir cıgara tüttürüyordu... Delikten İnigo Grigo'nun suratını görünce: «Ha! dedi, kunduralarını çıkardı, kolunu uzattı, delikten dışarı attı.

İnigo Grigo kapağı örttü, tabancasının kabzasını kavradı, nöbetçiye baktı. Allahtan, adam bir şey görmemişti, görse de anlıyamazdı. Ahmaklığı suratından okunuyordu.

— Emriniz generalim, dedi.

— Kapıdan ayrılma, kimseyi içeri bırakmıyacaksın.

İnigo odasına gitti, yatağına uzandı; tabancasıyla fişekliğini bir iskemlenin üzerine öfkeyle fırlattı. Sabah kaçta uyandırılmak istediğini, kahvesini odasında mı içeceğini Garcia'ya soramamıştı. Herif önce davranmış, onu görünce: «Ha!» demiş, kunduralarını önüne fırlatmıştı.

O bir çift lânetli kundura şimdi ahırda, bölme kapısının önünde duruyordu. İnigo Grigo yatağında

doğruldu, kıvrandı, durdu. Sabahın bir'i olunca, dişlerini sıkarak kalktı. Ahıra doğru yollandığını farketti. Avlu kapısının önüne gelince, tabancasını çıkardı, doldurdu. Nöbetçiye:

— Buradan ayrılma, ben çağırmadıkça da içeri gelme, dedi.

Tabanca elinde titriyor, avlunun iğrenç kokusu boğazını yakıyordu. Tozlu kunduraları öfkeyle kavradı, cebinden bir fırça çıkardı, çamurlu yerlerine, uçlara ve topuklara tüküre tüküre iki teki de öfkeyle, umutsuzlukla fırçaladıkça fırçaladı, parlattıkça parlattı.

Sonra ahırdan çıktı, nöbetçi subayını çağırdı.

General Garcia sabahın ikisinde kurşuna dizildi, fakat kunduraları pırıl pırıldı.

İŞ ADAMI

Sam Jefferson yazıhanesine girdi, kâtibesini selâmladı, büyük masasına oturdu, daktiloyla yazılmış mektuplarını acele acele imzaladı:

— Bugün ne gibi işler var? diye sordu.

Kâtibe uzun bir listeyi eline aldı, okudu:

— Saat 9,46 da, Boston'da bay Smith'e telefon edilecek; saat 10'u 10 geçe, tekstil sendikası komisyon üyeleri kabul edilecek; saat 10'u 45 geçe, 36 ncı Sokaktaki kilisede bayan Emilia Brent ile evlenilecek...

Sam Jefferson irkildi:

— Ben mi evleneceğim? Niçin evlenecekmişim?

Kâtibe sabırlıydı:

— Emilia Brent'i seviyorsunuz, on yıldır da nişanlısınız.

Sam Jefferson güldü:

— Tamam, tamam, dedi. Tabii, tabii.

O anda, telefon çaldı. Kâtibe ahizeyi uzattı. Sam Jefferson kaptığı gibi bağırmağa başladı:

— Alo! Alo! Emilia, siz misiniz? Nasılsınız, sevgilim? İyi uyudunuz mu?

Kâtibe atıldı:

— Hayır, hayır. Telefon eden Boston'dan bay Smith. Kereste gönderecekti.

Sam Jefferson'un hemen suratı asıldı, bangır bangır bağırmağa başladı: bu bir utanmazlıktı, keresteler ertesi gün gelmezse o da yapacağını bilirdi.

Telefonu küt diye kapadı, telefonun kapanmasıyla beraber sendika üyeleri de içeri girdi. Görüşme bir hayli uzadı. Üyeler gittiği zaman saat on biri bulmuştu. Telefon tekrar çaldı, kâtibe ahizeyi tekrar uzattı, Sam Jefferson dinlemeğe lüzum görmeden bağırmağa başladı:

— Boşuna israr etmeyin, ne dediysem onu yaparsınız. Sam Jefferson'un ağzından bir söz çıktı mı, tamamdır! Yarından tezi yok, mal elimde olmalı, yoksa ben yapacağımı bilirim. Ne? Budala mı? Sam Jefferson'a budala diyorsunuz ha? Ben şimdi uçağa atlıyorum. Gelip çenenizi dağıtayım da budalalık nasıl olurmuş, görün!

Fakat, karşı taraf bir takım anlamadığı şeyler söylemeğe devam ettiği için, başını kaldırdı, kâtibesine baktı. Genç kadın:

— Hayır, dedi, konuşan Bostonlu Smith değil; nikâhınıza giden arkadaşlarınız; yarım saattir kilisede bekliyorlar.

Sam Jefferson nihayet anlamıştı:

— Peki, peki; diye bağırdı, geliyorum, hemen geliyorum!

Telefonu kapadı, geliyorum diyen kendisi değilmiş gibi çalışmağa koyuldu.

— Bu gençlere güzel bir hediye göndermeli, not alın, diye kâtibesine emretti; bir de özür mektubu yazın, törende bulunamıyacağımı bildirin.

Kâtibenin sabrı tükenmişti:

— Hayır, diye haykırdı. Hediye falan göndere-cek değilsiniz. Hemen kiliseye gitmelisiniz, evlenen sizsiniz.

Sam Jefferson bir hamlede ayağa fırladı, ulumağa başladı:

— Ne diye vaktinde söylemediniz bana? Bu ne biçim iş efendim! Sizin yüzünüzden geç kaldım işte. Çabuk, bir taksi çağırın. Çabuk. Ben dönünceye kadar da buradan ayrılmayın, anladınız mı? Çok mühim bir haber bekliyorum.

Kâtibe ağzını açacak oldu, Sam fırsat vermedi:

— Siz bana karşı gelemezsiniz, diye bağırdı. Ne pahasına olursa olsun buradan ayrılmıyacaksınız. Hem lâfı uzatmağa lüzum yok; kapıyı üstünüze kilitlerim, mesele kalmaz.

Dediğini de yaptı.

Kiliseye vardığı zaman, arkadaşları ümidi kesmişlerdi. Geç kaldığı için özür diledi, sonra da:

— Haydi, dedi, ben hazırım.

Dâvetliler hayretle bakıştılar.

— Nişanlınız nerede?

— Nişanlım mı?

— Evet, Emilia? Nerede bıraktınız onu? Niçin sizinle gelmedi?

Sam Jefferson elini alnına götürdü, sonra kayboldu.

Yazıhaneye girdiği zaman kâtibesi iki göz, iki çeşme ağlıyordu.

— Emilia, dedi, sevgili Emilia'm, seni on yıldır

seven, seninle evlenmek istiyen Sam'ınla niye kiliseye gelmiyorsun?

Sam Jefferson ile kâtibesi Emilia Brent evlendiler. Nikâhtan sonra dâvetlilerle beraber bir gazinoya gittiler, biraz içtiler; sonra da Sam saatine baktı, irkildi:

— Eyvah, beş dakikam kalmış, diye haykırdı. Tren on ikide kalkıyor. Hoşça kalın, arkadaşlar. Ben Floridaya, balayına gidiyorum.

Hemen bir taksiye atladı, gara gitti, tek başına trene bindi.

ÇALGILI DEĞİRMEN

Adam, Doktor H. J. Bommer'e dert yandı:

— Başıma gelenleri sormayın, dedi.

Doktor kulak kabarttı, adam devam etti:

— Bir kahve değirmenim var, on iki yıldır aksamadan işler. Çekirdek kahveyi yukarıdan boşaltırım, aşağıdan çekilmiş kahveyi alırım. Geçen haftaya kadar bu böyle devam etti. Sekiz günden beri, bizim değirmene bir hal oldu. Geçen pazartesi, çekirdek kahveyi koydum; her zamanki gibi kolu çevirdim, fakat çekmeceye bakınca bir de ne göreyim? Bembeyaz bir toz.

— Bembeyaz bir toz ha?

Doktor Bommer elinde olmıyarak haykırmıştı.

— Evet beyaz bir toz, daha doğrusu kestane unu. Herhalde makinede bir bozukluk var, dedim, bir tamirciye götürdüm. Adam değirmeni evirdi, çevirdi, en ufak bir aksaklık bulamadı. Tekrar değirmenime kavrulmuş kahveden biraz koydum, kolu çevirdim. Çekmeceyi çektiğim zaman, içi limon suyu ile doluydu. Ertesi gün değirmenimi tekrar doldurdum, bu sefer hiçbir şey bulamadım.

Doktor Bommer tekrar haykırdı:

— Hiçbir şey ha?

— Hiçbir şey. Sonraları, değirmenime en iyi

cinsinden çekirdek kahve koymaya devam ettim, çekilmiş kahve yerine çekmeceden turunç posası, reçel, karabiber, düğme, çengelli iğne ve taze çiçekler çıktı.

— Çekilmiş taze çiçek demek istiyorsunuz?

— Hayır, parçalanmamış taze çiçekler; bir sarı gül, bir papatya ve bir orkide. Fakat daha bunlar bir şey değil.

Doktor Bommer dikkat kesilmişti.

— Dünden beri değirmen azıttı; kahve koyuyorum, değirmen çalgı çalıyor.

— Çalgı mı?

— Çalgı ya! Klâsik parçalar, çoğu zaman 17. yüzyıl havaları.

— Kahve ne oluyor?

— Yok oluyor; değirmende de, çekmecede de kahveden eser yok.

Adam cebinden değirmenini bir kese kâğıdı da kahve çıkardı:

— Mahsus getirdim, dedi. Haklı olduğumu göreceksiniz: Çekirdek kahveyi koyuyorum, kolu çeviriyorum, müzik duyuluyor.

Dediklerini yaptı; doktor Bommer onu merakla seyrediyordu.

Adam: «Müziği duyuyor musunuz?» diye sordu.

Doktor Bommer, ezilen çekirdeklerin çıtırdısından başka bir şey duymuyordu. Fakat başını salladı:

— Evet duyuyorum, diye cevap verdi.

Adam öğütmeyi bıraktı, değirmeni masanın üzerine koydu, elini havaya kaldırdı:

— Makinede bir bozukluk yok, dedi; bence bu değirmen çıldırmış. Akıl hastanesine yatırmalı.

— Tabiî, dedi doktor, tabiî.

İki hastabakıcı çağırdı, adamı kapalı bir hücreye tıktılar.

Odada tek başına kalınca, doktor gülmeğe başladı, değirmene baktı; içinde bir hayli çekilmemiş kahve vardı. Başını salladı, değirmeni dizleri arasına sıkıştırdı, kolu çevirdi.

Scarlatti'nin güzel bir havası, açık ve seçik olarak kulağına geldi.

Haykırmalarını duyup koşan hademelere:

— Birkaç dakika önce odamdan götürdüğünüz adamı serbest bırakın, yerine değirmeni koyun, dedi.

— Peki, dedi hademeler.

Peki demeleriyle Doktor H. J. Bommer'i yakaladıkları gibi sımsıkı kapalı bir hücreye tıkmaları bir oldu.

MARGHERİTA HER ŞEYİ DÜŞÜNÜR

— Motosikletine atlayıp ara sıra bizi görmeye gelirsin artık.

Margherita'nın sesi üzüntülüydü.

— Gitmesi, gelmesi altı yüz kilometre dedim; altmış santimetre küplük silindir dayanmaz buna.

Margherita kafası işliyen bir kadındır.

— Haklısın dedi, on kilometre başına bir santimetrecik düşüyor. Fakat, unutma ki, dönüşte yol bayır aşağıdır.

Garessio yokuşun tam tepesinde.

— Doğru! Deniz seviyesinden altı yüz metre yukarıda.

Margherita dehşetle bana doğru döndü.

— Denizden altı yüz metre yukarıda ha! diye haykırdı. Aman Yarabbim, ne korkunç şey bu! Niye daha önce söylemedin bana? Ya çocuklar düşerse?

— Nereye?

— Denize! Altı yüz metrelik bir uçuruma yuvarlanmak ne demek, biliyor musun sen?

Hemen yatıştırdım:

— Altı yüz metre dikine inmiyor. Denize varmak için otuz km. yol almak lâzım.

— Bir kilometreye iki santimetre küp silindir düşüyor, dedi. Bence hiç de fena değil. Sen ne dersin?

Büyük bavulu kilitledim:

— Bu zamanda insan azla yetinmeyi bilmeli!

Margherita'nın gene gözleri dalmıştı:

— Ölüm cübbesi gibi karanlık bir gece, dedi, içini çekti. Havada en ufak bir esinti yok. Boşluğun kenarına dayanmış gibiyim, insanın nefesi kesiliyor.

Ben de içimi çektim.

— Seni anlıyorum Margherita, dedim; fakat, dolaba dayanacağına gidip pencereye dayansan, belki bu kadar üzücü bir tesir altında kalmazsın.

Margherita pencerenin kenarına yaslandı.

— Pencerede bile gece olmuş; havada da tek esinti yok.

Perdeyi kaldırdım, kepenkleri ardına kadar açtım. Tan yeri ağarıyordu; tertemiz, taze bir hava vardı. Margherita birkaç saniye konuşmadı. Birden:

— Ne garip! diye haykırdı. Şimdi yanyanayız, yarın birbirimizden altı yüz kilometre uzakta olacağız.

— Altı yüz değil, üç yüz.

— Ben senden üç yüz kilometre ötede olacağım, sen de benden üç yüz kilometre ötede. (Endişeli olduğu sesinden anlaşılıyordu.) Beni avutmak için yalan söylemene lüzum yok, Giovannino: ikisi birden altı yüz eder. Mesafeler de ölüm gibidir, kaçınılmaz.

Endişesi gittikçe artıyordu:

— Her geçen gün, beni altı yüz kilometre uzak-

laştıracak, bir ay sonra da, aramıza on-sekiz bin kilometre girecek. Korkunç bir şey bu!

Sesimi tatlılaştırdım:

— Unutma Margherita, dedim, dönüşte yol bayır aşağıdır.

— Unutmuş değilim, Giovannino, her şeyi hesaplıyorum, fakat bir şey başka bir şeyin yerini tutmaz. Silindirsiz bir motosiklet alamaz mıydın sanki?

— Alamazdım Margherita. Silindirsiz bir motosiklet basit bir bisiklettir. Silindir elektriğin voltajı, gemilerin de tonajı gibidir.

Margherita başını salladı:

— Bunlar gerçekten üzücü şeyler, dedi. Kader bizi birleştiriyor, silindir ayırıyor. Belki «de Gasperi» bir hal yolu bulur?

Tekrar gözleri daldı. Sonra toparlandı, birden elektriği yaktı.

— Bak, dedi, hava karardı mı düğmeyi çevirirsin, lâmbalar yanar; yatacağın zaman söndürürsün, yoksa elektrik sayacı başımıza iş açar.

Gaz musluğunu çevirdi.

— Sonra, dedi, çay veya başka bir şey kaynatmak istersen bu musluğu benim yaptığım gibi açar, çaydanlığı alır, ocağın üzerine koyarsın.

Gerçekten de çaydanlığı ocağın üzerine koydu, mutfağa öğürtücü bir koku yayıldı.

— Bir yerlere telefon etmeli! diye haykırdı. Bu işte bir aksaklık var.

Sinirlendirmemeğe çalışarak:

— Belki gaz musluğunu açtıktan sonra kibrit çakmayı unuttun, dedim.

Margherita ocağı yaktı, öğürtücü koku da kayboldu.

— İşte hayat budur! dedi. Ben yanında olmasaydım, şimdi zehirlenip ölecektin. Bana kalırsa sen elektrik ocağını kullan, gaz kadar tehlikeli değildir.

Bana son derece önemli birkaç öğüt daha verdi: evi su basmaması için musluklar kapatılmalıymış, porselen tabaklar düşünce kırılırmış, banyoyu doldurmak için önce deliğini tıkamalıymış.

— Banyoyu boşaltmak istedin mi, delikten tıkacı çıkarırsın, dedi. Beş dakika düşün, meseleyi anlarsın; deliği boşuna banyonun dibine koymamışlar; yoksa banyonun kenarına da delik açılabilirdi.

Tencereyi boşaltmak için ters çevirmek gerektiğini de anlattı. Bu arada diş macununun nasıl sıkılacağını da öğrendim.

— Bana bak da öğren, dedi.

İzahattan sonra tatbikat başladı, biraz sonra Margherita'nın ağzı bembeyaz köpükle doldu.

On dakika sonra:

— İşte, dedi, diş macunu yerine traş sabununu alırsan benim durumuma düşersin. Sakın böyle yapma.

Bundan sonra, fırınla buz dolabını karıştırmamak gerektiğini, telefon rehberinin faydalı olabileceğini, evden çıkarken sokak kapısını kilitlememi söyledi.

Bir şey unutup unutmadığını anlamak için etrafa şöyle bir göz attı.

— Sabah akşam karnını doyur. Hem kapıcıya tembih ettim, acıktığın zaman sana haber verecek. Aylığını almayı da unutma. Takvim'e ay başını işaretledim. Telefon çalınca, iki durumla karşılaşabilirsin: evdeysen cevap verirsin; değilsen, vermezsin. Telefon eden bir kadınsa, her iki durumda da cevap verme. Fakat telefon eden ben olabilirim; parolamızı yazılı olarak bırakıyorum: «Hepimiz sağ salimiz.» Bu cümleyi söylersem, demek ki konuşan benim, o zaman cevap verirsin. Yangın çıkarsa, itfaiyeyi çağır. Bütün söyliyeceklerimi söyledim galiba?»

Bilmem der gibilerden bir işaret yaptım. Margherita bir an düşündü, sonra eliyle alnına vurdu.

— Bak, şurada, sağda gömleklerin var, dedi; şurada da, solda yünlülerin, ortada da çorapların. Öteki çekmecede ütülü pantolonların duruyor. Giyerken dikkat et, önü arkaya, arkası öne gelmesin. Gömleklerle yünlüleri başından aşağı geçirirsin, pantolonu da ayağından yukarı çekersin.

Bana baktı, başını salladı, gözleri doldu.

— Zavallı Giovannino, dedi, içini çekti. Seni yalnız bırakmak üzüyor beni. Sağ ayak kunduraları sağ çekmecededir, sol ayak kunduları da sol çekmecede. Fakat solak olduğumu da unutma.

Bu arada, Margherita'nın ocağa koyduğu tencere eriyordu.

— Görüyor musun, dedi, insanın başına neler gelebilir!

Gördüğümü, iyice anladığımı söylüyordum, lâfımı yarıda kesti, bir çığlık attı:

— Sekiz buçuk olmuş! Ben hemen evden çıkmalıyım, yoksa otobüsü kaçırırım.

Beni acele öptü, çamaşır suyunu beyaz şarap şişesiyle karıştırmamağa dikkat etmemi söyledi, kapıya varınca durakladı.

— Karın yola çıkıyor, insan bir şey söylemez mi?

Sesimi tatlılaştırdım:

— Söyler, Margherita, dedim, söylemez olur mu? Der ki: Bir kere saat sekiz buçuk değil, altıyı kırk geçiyor; bak küçük ibre altının üzerinde, büyüğü de sekizi gösteriyor. Sonra, iki çocuğunla beraber gideceğini unutuyorsun. Salisen: iki çocuğundan başka, unuttuğun iki bavul, iki çanta, üç paket ve bir damacana var. Bunlar yetmiyormuş gibi, sokağa gecelikle çıkıyorsun.

Margherita içini çekti.

— Gitmek, biraz ölmektir, dedi. Giden, her garda kendinden bir parça bırakır, sonunda varan bambaşka bir insan olur çıkar. Her adımda, kendimizden bir parça durur, geri kalan da yola devam eder. Her adımda yeni bir ben doğar; bir kilometre sonunda bin tane benliğimiz olur. Ömür boyunca sürer gider bu. Sonunda hangi benliğimiz kalacak acaba?

— Yürüyorsak, dediğin doğrudur, fakat ya yürümüyorsak?

Margherita'nın sesi toklaştı:

— Panta rei: her şey yıkılır, her şey kımıldar.

Zaman, kımıldamadığımız halde bile bizi sürükleyen bir ırmaktır.

Bizim kümes uyandı, kızım Pasionaria yumurtlamış gibi gıdaklıyordu. Bir saat sonra hepsi gitti. Sokağa çıkarken, kapıcı kadın bana bir pusula uzattı.

— Bayan bunu size bıraktı, dedi.

«Sevgili Giovannino, söylemeyi unuttum, evden çıkarken dikkatli ol; camlı kapıyla sokak kapısı arasında beş basamak var.»

Bu değerli öğüdü okurken, iki kapı arasında basamak olduğu aklımdan çıkıverdi, yüzü koyun yere kapaklandım.

Kapıcı kadın tiksintiyle beni süzdü:

— Karılar gidince, kocalar cirit atar! dedi. Zavallı bayan!

BAŞARININ SIRRI

Uşak kapıyı açtı:

— Ribelet adında biri geldi, efendim, dedi.

Avukat Tolei sinirli bir sesle haykırdı:

— Canı cehenneme. Gözüm görmesin o herifi.

— Dur biraz...

Uşak dışarı çıkacağı sırada, avukat seslendi:

Siz buna «Tükürdüğünü yalamak» diyeceksiniz. Olabilir. Ben bu sözün ne mânaya geldiğini bilmediğim için, herhalde haklısınızdır. Fakat, bu yüzden avukata çullanmak da, doğru değil. Önce aksilenip sonra yatışması son derece mantıkiydi. Her sırnaşığı başımızdan savamayız ki: Sırnaşıktan sırnaşığa fark var. Kimine aldırmıyabilirsiniz; fakat bazı sırnaşıkların cebinde bir kodamanın tavsiye mektubu bulunur. Böylelerini sepetlemek, kodamanı sepetlemek demektir.

Avukat Tolei'ye balta olan Ribelet, kodamanlı sırnaşıklardandı. Tavsiye mektubu cebindeydi. Ne yapmalı?

Uşak:

— Ne cevap vereyim efendim?

Diye sordu.

Avukat, derin derin düşündü:

— Meşgul olduğumu söyleyin; dedi.

Uşak çıktı, biraz sonra sırnaşığın sesi duyuldu:

— Pekâlâ, beklerim.

Avukat piposunu hırsla dişledi:

İğrenç herif! Dünya başıma yıkılsa kendisini kabul etmiyeceğimi anlamıyor mu?

Ribelet'nin bunu anlamaması için gerçekten dar kafalı olması lâzımdı. İki gün içinde üçüncü defadır ayni cevabı alıyordu.

Avukat, sırnaşığın tam bir budala olduğuna inanmıştı; fakat, tekmeyi yapıştırıp kapı dışarı edilemiyecek cinsinden bir budala, yani tavsiyeli budala: Budalaların en tehlikelisi. Pasif korunmayla karşı koymağa karar verdi.

Ertesi gün, uşak: «Ribelet gene burada» diye haber verdi.

— Çok meşgul olduğumu söylediniz mi?

— Söyledim efendim. Beklerim, dedi.

— Gebersin inşallah!

Avukat tekrar çalışmağa koyuldu, sırnaşığı tamamen unuttu.

Öğleye doğru, dışarı çıkmağa hazırlanırken uşak yolunu kesti:

— Efendim, buradan geçemezsiniz, bekleme odasında oturuyor; görür sizi. Öğle yemeğini getirmiş. «Bu sayede yol masrafından kurtulurum» diyor.

Avukat umutsuzluğa düştü:

— Böyle şey dünyanın neresinde görülmüş, diye hırsla haykırdı. Karşıma çıkmasın, o herifi alimallah tepelerim!

Uşağın birden gözleri parladı:

— Merdivene açılan arka kapı var.

Gerçekten de öyle bir kapı vardı. Fakat önüne kocaman bir dolabı dayamışlardı. Avukat, her şeyi göze almıştı. Dolabı çektiler, kapı serbest kaldı, avukat da rahat bir nefes aldı: Artık görünmeden çıkabilirdi.

Öğleden sonra, çıktığı yerden, yani arka kapıdan girdi yazıhanesine.

Uşak hemen durumu bildirdi:

— Hâlâ burada, bekliyor.

— Cenazesi çıkar inşallah!

O günden sonra, üstad Tolei bekleme odasından geçemez oldu. Müşteriler Ribelet'yi haciz memuru, ya da ona benzer bir şey sanıyorlardı. Herif hiç aksamıyordu. Sabah sekize beş kala damlıyor, evden getirdiği yemeğini bekleme odasında yiyor, akşam yediyi çeyrek geçe gidiyordu.

Bir gün uşak, her zamankinden daha şaşkın bir suratla kapıda belirdi:

— Efendim, diye kekeledi, artık geceleri de evine gitmiyor. Açılır kapanır bir karyola getirdi. Gündüz paravanın arkasına saklıyor, gece bekleme odasının ortasına kuruyor.

Avukat duymazlıktan geldi.

Günün birinde, kulağına bir yazı makinesinin çatırtısı geldi. Ne oluyordu bekleme odasında? Bir tek yazı makinesi vardı, o da gözünün önündeydi.

Uşağı çağırdı «Kimin o makine?» diye sordu.

— Onun efendim, Ribelet'nin. Birkaç gündür getiriyor, müşterilerin ufak tefek işlerini görüyor. Açıkgöz bir adam, bir hayli de para yapıyor. Fakat

kalbi temiz; daha bu sabah gene bol bahşiş verdi bana. Hattâ bir işiniz varsa, size de yardım edebileceğini söyledi. Yakında bir kâtip alacakmış.

Avukat, dudaklarını ısırdı, fakat bir şey demedi; ne pahasına olursa olsun, karşı koyacaktı.

Bir müddet sonra, avukat işlerin eskisi gibi yürümediğini gördü. Efendisinin sıkıldığını anlıyan uşak, ona şu teklifte bulundu.

— Efendim, herif... şey, avukat Ribelet diyor ki, çok işi varmış, tek başına altından kalkamıyormuş. Onunla ortak olsanız?.. Yarın sabah bekleme odasına geçebileceğinizi söyledi; bu akşam çok meşgulmüş...

Ribelet ve şürekâsı yazıhanesi işte böyle kuruldu.

GAZETECİLİK

Bana iş teklif eden akşam gazetesine ilk makalemi götürdüm. Üzerinde uzun uzun durulmuş, zevkle kaleme alınmış kısa bir yazıydı; beni bir hayli uğraştırdığı için, yazıyı yayın müdürüne verirken, kendime güveniyordum.

Şöyle bir göz attı, geri verdi:

— Zayıf, dedi. Bu iş böyle olmaz. Daha ilgi çekici, daha hareketli olsun.

Suratım asıldı; ama gene de meseleyi incelemeyi kabul ettim. Fakat, bu yazıya fazla hareket katmayı da aklım almıyordu.

— Bu daha ziyade renkli bir parça, dedim. Renge hareket katmak zordur.

Yayın müdürü:

— Yazıdan bahseden kim? dedi. Okumadım bile. Yazınızdan bana ne? Beni ilgilendiren başlıktır, ben size başlıktan bahsediyorum.

Noel arefesindeydik; zamana zemine uygun kısa bir konu seçmiştim; Bir çocuk yatağında doğruluyor, Noel baba ne getirecek diye sabahı bekliyor. Yazıya «Ocaktaki Kundura» başlığını koymak bana çok tabii gelmişti.

Evet, bu başlık zayıf olmasına biraz zayıftı. Ana fikri daha fazla belirtmeğe çalıştım, şu cümleyi teklif ettim: «Bu gece Gigetto uyumuyor.»

Yayın müdürü:

— Daha iyi, dedi. Fakat gene de bir eksik var. Okuyucunun ilgisini çekmeğe çalışın.

Bu gibi durumlarda, soru biçimi kullanılır. Başlığı değiştirdim: «Bu gece Gigetto neden uyumuyor?»

— Güzel, dedi yayın müdürü.

Sonra vazgeçti, başını salladı:

— Gigetto dersek, bunun bir hikâye olduğunu okuyucu hemen anlar. Daha belirsiz, daha esrarlı birşeyler bulun.

Başlığa esrar kattım: «Bu gece, uyumayan biri var.»

Yayın müdürü:

— Pek edebî! dedi. Üslûbunuzu değiştirin, daha canlı, daha yeni bir şeyler bulun. Bizim koleksiyonu karıştırın, gazete üslubunu benimseyin.

Koleksiyonu karıştırdım, benimsemeğe çalıştım. Şu üç başlık üzerinde karar kıldım: «Uyumak, ya da uyumamak» - «Dan, dan, dan, saat üç, hâlâ gelen yok» - «Bekle, bekle, geleceği yok bu meşum sabahın».

Yayın müdürü okuyucuların heyecanlı haberlerden hoşlandıklarını söyledi; olayları ona göre ayarlamalı, işi alaya vurmamalıydı; facia şakadan üstündü.

Araya facia kattım, şu beş başlığı elde ettim: «Yan odada neler oluyor?» - «Karanlıkta adım sesleri duyacak mıyız?» «Kim bu karanlıkta dolaşan ihtiyar?» - «Gecelerin ihtiyarı» - «İhtiyara gece müziği».

— Tamam, diye haykırdı yayın müdürü. İhtiyar üzerinde durun. Polis haberlerinde ihtiyarlar çok ilgi çeker.

Kolları sıvayıp kendi işe koyuldu, bulduğu başlıkları bana okudu: «Karanlıkta bir ihtiyar haykırıyor» - «Dikkat, Pacini sokağında ihtiyar bir kadın haykırıyor» - «Koşun, beşinci kattaki ihtiyarı boğazlıyorlar» - «İmdat, bir ihtiyarın karnını deşiyorlar, merdivenlerden oluk gibi kan akıyor.»

Sonuncuyu beğendi, benim ne düşündüğümü sordu.

— Çok hoşuma gitti, dedim; fakat benim yazımda cinayet falan yok, Noel babayı beklemek için geceyarısı uyanan bir çocuk var.

— Mükemmel, diye haykırdı. Çocuk karanlıkta uyanmış, Noel babayı bekliyor. Birden, bir çığlık duyar: Komşu evde bir ihtiyarı boğazlıyorlar; çocuk Noel babayı boğazladıklarını sanır, başını yastığının altına sokup ağlamağa bağlar. Bakın, beş dakikada oldu. Yazınızı değiştirin, iyi bir son bulun, bütün okuyucular ağlasın.

— Boğazlanan ihtiyar ne olacak? Bir cinayet mi uydurayım?

— Uydurmak da ne demek? Vakanın nerede geçtiğini belirtmezsiniz; koskoca Milano'da bu gece herhalde boğazlanan bir ihtiyar çıkar.

Gerçekten de o gece bir ihtiyarı boğazladılar, ihtiyarın çığlığını duyan herhangi bir Gigetto da, Noel babayı öldürdüklerini sandı. Fakat, olayları böyle önceden haber vermek bana göre bir iş değil. Benim zamanımda, vakanın olması beklenir, sonra anlatılırdı; güzel bir başlık uğruna bir ihtiyarın boğazlanmasına müsaade edilmezdi.

YİRMİ YIL SONRA

Gençlik çağımın kadını unutulmaz bir ad taşırdı; türkülerdekine benzer, kısa ve uzun bir ad: Nini Pestalosse.

On sekizindeyken, Nini yirmi ikisindeydi; kelime oyunu yapmıyorum, on sekiz yaş, benim yaşımdı, yirmi ikisine basan da oydu. Yirmi yıl geçti aradan; bugün ben otuz sekizindeyim, Nini de kırk ikisinde.

Proust. Freud, Croce, Montale, Einstein, Sartre, Saba, Hemingway, Kant ve Bontempelli gerçekten güzel şeyler döktürmüşler; fakat, gün geliyor, yüz yılların aşındırmasına en iyi dayanan felsefe, bilim, sanat ve şiirin çukulata niyetlerinde yazılı olduğunu anlıyor insan: «Gönül kimi severse güzel odur.» «Gülü seven dikenine katlanır.» - «İlk sevgi unutulmaz». Ne kadar doğru! Yirmi yıl geçti aradan, Nini Pestalosse'yi hâlâ unutamam.

Sık sık, gençlik çağımın Giovanni'sini aramağa çıkarım; bu araştırmalar sırasında, bir gün yolum bir çocuk bahçesine düştü: Bayan Nini oradaydı, yünlü, melemeli çocuklarını otlatıyordu.

Hâl, hatır sordum:

— Sayın bayan, dedim, bir dileğim var, bana

benden bahsedin. Bir başkasıymışım gibi bahsedin. Nasıldım?

Nini uygun bir kelime aradı:

— Şey, dedi, bir bakıma budalaydınız...

— Ya öteki bakıma?

— Öteki bakıma da budalaydınız.

İçim sevinçle doldu. O budala, o toy delikanlıya öyle bir yakınlık duydum ki, babası olsam onu ancak bu kadar severdim. Kendimi, kendi öz oğlum sayıyordum.

— Bir kere, buluşmağa gelmedim de, evimin önünde iki gün beklediniz di. Dün gibi hatırlarım, kıştı, sizi penceremden gözetliyordum. Sonunda yanınıza geldim, benden özür dilediniz.

Bu hâtıra, Nini Pestalosse'yi canlandırdı, öfkelendirdi:

— Söylesenize bakayım, dedi, o kadar tersledim sizi, köpeğime etmediğimi ettim de, neden gene benden özür dilediniz?

Kollarımı açtım, içli bir sesle:

— Gençlik mucizesi, dedim. Tanrı cimrilik ediyor insanlara mutluluk anlarını sayı ile veriyor.

— Budalalık anlarını deseniz, daha doğru olur.

— İkisi de ayni kapıya çıkar, sayın bayan. Tam mutlulukla budalalık ayni şeydir.»

Nini ayağını sinirli sinirli yere vurdu, ters ters baktı bana.

«Bir bakıma da, öteki bakıma da budala olmanız yetmezmiş gibi, yüzünüz de budalaydı. Tepeden tırnağa budalaydınız: Köpek gibi bakardınız insana.

— Ne cins?

— Budala cinsinden, ömrü boyunca tekme yiyip, sonra da efendisinin mezarı başında ölen cinsinden. Ellerinizde bile bir budalalık vardı.

— Bunu anlamadım.

— Bana dokunurken, değerli bir çiçeğe dokunur gidiydiniz. Beni lâle falan mı sanıyordunuz yoksa?

— Orasını bilmiyorum; bildiğim tek şey var; hep sizi düşünürdüm.

Bayan Pestalosse sert sert söylendi:

«Ne ahmakmışsınız! O arada, başka delikanlılarla gönül eğlendiriyordum ben. Ya uydurduğum saçma bahaneler!. Bunlara inandığınızı da söyliyemezsiniz ya?

— İnanırdım, sayın bayan, inanırdım. Hem de nasıl!

Nini huylandı, çocuklarından birini tokatlayıverdi, fakat öfkeli haykırdı:

— Ne ayıp şey. Peki, böyle martavallara nasıl oldu da inandınız?

— Gençlik mucizesi, dedim. Sonraları, görülen, dokunulan şeylere bile inanmaz oluyor insan.

Damarlı, sert ellerine uzun uzun baktı; kadınların eli, yaşlandıkça erkek eline benzer. Kısık bir sesle:

— Ya ben? dedi, ben nasıldım, hatırlıyor musunuz?

— Dünyanın en güzel kadınıydınız. Hiç de budala değildiniz, bilâkis!

— Öyle demeyin, hayatımda bir kere budalalık

ettim, on altı yaşındayken... Ama boşuna bir budalalıkmış: Baksanıza, ne ben hatırlıyorum, ne de başkası.

İçini çekti, gözleri daldı:

— Çok sıskaydınız, diye mırıldandı. Giyinmeyi bilmezdiniz, saçlarınız karmakarışıktı, üstüne üstlük bir de siyah Lavallière kravat takardınız. Sizinle görünmekten utanırdım. Biraz acırdım da, ama çoğu zaman alay ederdim sizinle.

— Şiir yazar mıydım?

— Tabii, hem de dünyanın en budalaca şiirleri. Arkadaşlarıma okurdum, katıla katıla gülerdik.

Bense, kimbilir nasıl gururlanırdım o zamanlar! Demek ben de genç olmuştum; ben de yıldızları seyretmiş, budalaca mısralar karalamış, gülünç kravatlarla dolaşmıştım. Bu bir rüya değil, tatlı bir gerçekti. İçimde bilmediğim, her şeysiyle bana ait bir hazine bulmuştum.

Nini, iğneleyici bir sesle:

— Sizi sepetlediğim zaman, aralık ayındaydık, dedi. Bana baktınız, titrek, boğuk bir sesle, hiç unutmam, şöyle dediniz: «Bana hayatın bütün acılığını tattırdın, bütün mutluluk rüyalarını sana bırakıyorum. Benim tek hazinem bu rüyalardı. Elvedâ, Gençliğim.»

— Böyle dedim ha?

— Evet; sonra da birden döndünüz, bir kavak ağacına tosladınız, başınızı dimdik tutarak uzaklaştınız; galiba burnunuz kanıyordu.

Güldü, sonra birden ciddîleşti, bana kinli kinli baktı.

— Ne var ki, bana köpek gibi yaltaklanan, kavak ağaçlarına tosluyan o delikanlı şimdi hoşuma gidiyor.

— Ben de seviyorum o budalayı, dedim.

Ayağa kalktık, o kendi yoluna gitti, ben kendi yoluma. Fakat, bir iki adım sonra, döndüm, boş sıraya baktım. Bayan Pestalosse de dönmüş, sıraya bakıyordu. Sıranın üzerinde, sıska, siyah kravatlı, genç ve budala Giovannino'yu görür gibi oldum; yanında da, yirmi iki yaşında bir Nini vardı, cana yakın bir Nini: Delikanlıya iyice sokulmuştu, besbelli sevişiyorlardı.

«Eh, dedim, sonunda anlaştılar.»

Bayan Pestalosse de ayni şeyi görüyor olmalıydı «Ne mutlu onlara!» dedi.

EVE DÖNÜŞ

İki yıllık zoraki bir ayrılıktan sonra, çorak kırlar ortasında, ıssız bir evin bahçesinde buldum kendimi. Tanyeri ağarıyordu. Güneşin doğuşunu seyretmek için sırt çantamı yere koydum, üzerine oturdum. Birden, kulağıma bir böğürtü çalındı... Meğer bağıran benmişim; gecelikli bir kadın koşa koşa gelip kollarımın arasına atıldı.

— Ne kadar da perişan bir halin var! dedim.

— Nasıl olmasın! dedi Margherita. Kocam esir düştü, iki yıldır Almanyada.

— Biliyorum, biliyorum; kocan benim.

Margherita kollarımdan sıyrıldı, ellerini kavuşturdu, hıçkırmağa başladı:

— Giovannino, diye yalvardı. Bana çok oyun oynadılar. Fakat sen kocamsın, bari sen aldatma beni. Döndüğüne yemin et bakayım, yemin et ki dönen sensin.

— Yemin ediyorum, dedim. Benim.

— Ya ben kimim? diye haykırdı.

— Sen de sensin.

— Yemin et.

Haykırarak boynuma sarıldı.

— Şu halde biziz, şu halde doğru.

Sonra tekrar geri çekildi.

— Giovannino, bana doğruyu söyle. Açlıktan ölmedin mi?

— Hayır.

— Fırma atmadılar mı seni?

— Vallahi atmadılar.

— Öyleyse şükür Tanrıma, diye mırıldandı, kollarının arasında bayıldı.

Ancak on dakika sonra kendine gelebildi. Artık yatışmıştı. Tatlı, kısık bir sesle konuşuyordu. Zemin katında bir odaya girdik: Duvarların önüne odun parçaları, kırık tahtalar, eski kutular istif edilmişti. Odanın ortasında büyük bir paçavra yığını, bir de geçit vazifesi gören bir masa vardı.

Margherita, duvarların önündeki tahta parçalarını gösterdi:

— Eşyalarımız, dedi.

— İki yılda her şey nasıl değişiyor.

Margherita, kutuyu andıran bir tahta parçasına elini daldırdı, bir paket çıkardı, gülümseyerek:

— Mektupların, dedi. Bilemezsin, bana öyle güzel mektuplar yazdın ki.

— Biliyorum, dedim, mektupları yazan benim.

— Sen mi?

— Ben ya.

— Anlamıştım zaten, dedi Margherita. Senden başkası yazamaz böylesini. Hem üstünde adresin, altında da imzan var... sonra, yazını da, üslûbunu da iyi tanırım. Birbirimizi ne iyi anlıyoruz!

Geçit oldukça dardı, düşeceğim diye korkuyor-

dum. Geçitin altındaki paçavra yığınına yuvarlanmak hiç işime gelmiyordu.

— Dikkat et, ezebilirsin.

— Kimi?

— Çocukları. Daha yataktalar. Burası yatak. Pembe battaniyemizi tanımadın mı?

Gerçekten de, kirli paçavralar arasında pembe bir ışıltı seziliyordu. Geçit'in üzerine yüzü koyun yattım, elimi paçavraların arasına daldırdım, karıştırmağa başladım. Önce kül rengi bir kedi çıkardım, arkasından iki köpek eniği, arkasından bir çift kundura, bir tencere, bir de tavuk. Fakat çocuğa rastlamadım.

— Buradadırlar, dedi Margherita, dün akşam, tavukla beraber ikisini de buraya koydum. Sen hele şu yumurtayı yut bakalım. Daha soğumamış.

Yumurtayı yuttum, tekrar araştırmaya başladım. Sonunda, mavi bir bezi kaldırınca, gözüme pembe bir şey çarptı: Charlotta'nın poposu. Poponun yanında, başka bir şey daha vardı ama, uyandırmadım.

— Alberto ahırdadır, dedi Margherita.

Ahıra gittik, kocaman bir inekle karşılaştık. Yaklaşınca, meme emen küçük bir dana, bir de, öteki memeye asılan kocaman bir Alberto gördük.

— Ne şeker şeyler! dedi Margherita. Alberto, babana hoş geldin desene!

— Böööö!

Albertonun cevabı bu oldu. Konuşmayı unut-

muş, böğürmeyi öğrenmişti. Kırmızı paçavra gördü mü, başını eğip saldırıyordu.

Milâno'ya döndükten sonra da, altı gün böğürdü durdu. İneği, küçük danayı bir türlü unutamıyordu.

— Keşke danayı getirseydik, dedi Margherita. Beraber büyüdüler, kardeş gibi sevişirler...

NANE SEKERİ

Bugün biraz sakinleştim de, yirmi altı gün arayla doktorun haklı olduğunu anladım. Evet, yirmi altı gün oluyor, kafatasımın içine çekidüzen vermek için gidip bir doktorun kapısını çalmıştım.

Talihim varmış, karşıma yaşını başını almış, efendiden bir adam çıktı: Ünlü bir doktor... «Ne var?» der gibilerden suratıma baktı, ben de kendisine neden başvurduğumu anlatmağa çalıştım.

«Her akşam, saat onyedi sularında, Allahın belâsı bir çekiç harekete geçiyor, beynimin orta yerine iniyor, karanlık çökmeden de durmuyor.»

Adamcağız kaşlarını çattı.

«Çekiç mi? Ne gibi yani?»

— Yukarıdan aşağı, dedim.

Doktor gülümsedi:

«İyi anlatamadım galiba; çekiç derken neyi kastettiğinizi öğrenmek istiyordum.»

Bu kadar okumuş, bilgili bir insanın, bu kadar basit bir âlet hakkında sorular sorması tuhafıma gitmişti. Gene de, dilimin döndüğü kadar açıklamağa çalıştım.

«Çekiç derken, bir sapa tutturulmuş, dikdörtgen biçiminde bir demir külçesini kastediyorum; sapından kavradınız mı, bu âletle duvara çivi ça-

kar, ya da bir termometreyi ezebilirsiniz.»

Ağırbaşlı bilim adamı, mânalı bir şekilde kollarını açtı, sabırsızlandığını belirten bir sesle:

«Hey Allahın sevimli kulu! dedi; ben ne soruyorum, siz ne söylüyorsunuz. İki kelimeyle anlatsanıza bana şu hastalığınızı.

— Başım ağrıyor, dedim.

Bu kestirme cevap üzerine, ünlü doktor artık meseleyi inceliyebileceğine karar verdi. Nasıl bir ağrı duyduğumu, ne zamanları duyduğumu, ağrımın sürekli mi yoksa aralıklı mı olduğunu sordu, sonra da durumu özetledi:

«Anladığıma göre, her gün, saat onyedi sularında, beyninizin merkez bölümünde, korkunç bir çekiç inip kalkmağa başlıyor, hava kararmadan da durmuyor. Anlatmak istediğiniz buydu, değil mi?

— Evet, dedim.

Ünlü doktor nabzımı yokladı, kalbimi, göğsümü dinledi; sonra biraz düşündü.

— Sigara?

— Hayır.

— Şarap?

— Hayır.

— Alkol?

— Hayır.

Doktor, gözlerimin içine baktı, kibar fakat kesin bir sesle:

«Hiç mi?» diye üsteledi.

Biraz sıkılmıştım; insan doktordan bir şey saklamamalı...

«Doğrusunu isterseniz, dedim, bir ay önce küçük bir kadeh likör yuvarlamıştım.»

Ağırbaşlı doktor, gözünü gözümden ayırmaz olmuştu.

«Kadın?» diye sordu.

— Evliyim, dedim, kıpkırmızı kesildim.

Fakat adamcağız bu cevabı alınca, her nedense sabırsızlandı:

«Size kadından bahsediyorum!» diye haykırdı.

Anlaşılan bu işte bir terslik vardı.

«İyi ya, dedim, benim karım da bir kadındır...»

O zaman güldü, fakat sinirinden güldüğünü anlıyordum.

«Kadın derken, öteki kadınları, yani insanı eğlendiren kadınları anlatmak istemiştim.»

Kıpkırmızı kesildim:

«Vallahi, doğrusunu isterseniz, 1932 yılında, şöyle sarışınca bir...»

Ünlü doktor, gerisini dinlemek istemedi, sorguya devam etti:

«Geceleri çalışır mısınız?

— Hayır.

— Kafa işçisi misiniz?

— Hayır. Gazetelerde yazı yazarım.

— Et, salça?

— Meraklısı değilim!»

Kısa bir sessizlik oldu, sonra doktor sesini daha alçaltarak sorguya devam etti.

«Toz falan?»

— Hayır, biraz karabiber.

— İyi anlatamadım; keyif verici, ya da tenbih edici maddeleri soruyorum.

— Arasıra bir aspirin.

— Kahve?

Çaresizliğimi gösteren bir el hareketi yaptım, gülümsedim.

Doktor hemen atıldı:

«Bu bir şey ifade etmez, karaborsadan bulabilirsiniz.

— Hayır.»

Bu cevap üzerine ünlü doktorun sabrı tükendi:

«Bu ne biçim iş! diye haykırdı; kahve içmezsiniz, esrar çekmezsiniz, sabahlamazsınız; dimağ yorucu bir iş yapmazsınız, kadınlarla düşüp kalkmazsınız, içki içmezsiniz, sigara kullanmazsınız. Size neyi yasak edeceğim ben?»

Adam bayağı içerlemişti; başımı önüme eğip kös kös dışarı çıktım. Sokak kapısına varınca, aklıma bir şey geldi, döndüm.

«Affedersiniz doktor, dedim, gerçi alkolle başım hoş değildir, esrar da çekmem ama, nane tiryakisiyim.

— Nane tiryakisi mi? O da neymiş?»

Doktor bir kaşını havaya kaldırmış, beni süzüyordu:

«Yani, dedim, her gün iki tanecik nane şekeri yerim.

— Yaaaa! diye haykırdı; baş ağrısından kurtulmak istiyorsanız, bundan böyle ağzınıza nane şekeri koymıyacaksınız.»

Aradan yirmi altı gün geçti, bu gün doktorun haklı olduğunu anlıyorum. Nane şekerini keseli, baş ağrım kalmadı. Bukadar ucuza atlatabildiğim için, kendimden memnunum, iki nane şekerinden olmuşum, ne çıkar. Doktorun sorularına «evet» diye karşılık verseydim, bu gün ne sigaramı fosurdatabilecektim, ne içkimi içebilecektim, ne de sabahlıyabilecektim. Oysa ki, oldum olası, kendimi hiçbir zevkten mahrum etmedim, daha bir müddet de etmemek niyetindeyim.

İLK SEVGİ

Bir yıl daha sona eriyor. Yaşlanıyoruz; hayatın bunaltıcı öğleden sonrasında, eski günlerin, eski hâtıraların iç açıcı tazeliğini bulmak için gençlik çağına dönmek insanı avutuyor.

Gerçekten de iç açıcıdır ilk sevginin hâtırası. Bakmayın, bugün biraz göbek saldım, evliyim, çoluk çocuk babasıyım; fakat eskiden bir ceylân kadar hafif, tasasız ve bekârdım.

Onyedi yaşındaydım; temmuz ayındaydık, kırlarda tek başıma dolaşıyordum. Birden, ağzına kadar sessizlik dolu bir yeşillik gölünde buldum kendimi, ve gelmiş geçmiş bütün şiirlerdeki gibi kar-; şımda «o» nu gördüm. Uzun boylu, biçimli, serpilmiş bir kadındı. O zamanlar, etine dolgun kadınlardan hoşlanırdım! Ağzım açık kaldı. Tam karşımda durdu, tatlı, insanın içini bayıltan bir sesle köy yolunu sordu. Oraya gittiğimi söyledim, beraber yürüyelim, dedim. Yolda, kadın hayretini gizlemedi, genç yaşımda, bu ıssız kırlarda niçin tek başıma dolaştığımı sordu. On yedi yaşındaydım, ilk uzun pantalonlarımın keyfini çıkarıyordum. Buna karşılık, sabah kahvaltısında yarım kilo kestaneyi yalamadan yutar, her öğünde bir kâse çorbayı tepeme dikerdim. Çorbaya, kuru kestaneye bayılırdım.

«Gürültüden nefret ederim, dedim, içimi çektim; yalnız olunca daha rahat düşünebiliyorum.»

Tatlı ve cüsseli kadın telâşlandı:

«Çok mu düşünürsünüz?»

Yürürken başımı önüme eğmiştim; ağzımın kenarında sönük bir sigara sallanıyor, elimdeki sopayla yolda rastladığım yoncaları biçiyordum.

Acı bir sesle:

«Belki de lüzumundan çok» dedim.

Bu sözün ağzımdan çıkmasiyle yola sinsice uzanan kalın bir dala toslamam bir oldu; birtakım şüpheci fikirlere daldığım için önümü görememiştim.

Çarptığım yerin gittikçe şiştiğini duyuyordum; kadın, endişeli bir sesle:

«Çok mu bedbahtsınız?» diye sordu.

Sopamı kaldırıp bir fidana doğru salladım, tutturamadım, sopa yıldırım gibi sağ bacağıma indi.

Acıdan bağırmamak için kendimi zorladım, durgun bir sesle:

«Bu dünyada mutluluk diye bir şeyden bahsedilebilirse, ben de kendimi mutlu bir insan sayabilirim» dedim.

Kadın içini çekti:

«Kimbilir ne kadar sevdiniz, acı çektiniz?»

Mânalı bir sesle:

«Belki» dedim.

Kadın çok gizli kapaklı bir insan olduğumu, kendi yaşımdakilerden başka türlü konuştuğumu belirtti. Onu güzel bir köşkün kapısı önünde bıraktım.

«Mersi» dedi, gülümseyerek içini çekti.

Nefis ve iri göğsü kabardı, güzel yüzünü kaplıyacak kadar yükseldi.

Ayağım ağrıyordu, seke seke yürüyordum, fakat yüreğim bir kelebek gibi hafifti. On yedi yaşındaydım, bir ceylân gibi çeviktim, ve bir kadın bana bakıp içini çekmişti.

Ertesi gün, köşkün dolaylarında uzun uzun dolaştım. Kadın görünürlerde yoktu; cesaretimi topladım, parmaklığa yanaştım; pos bıyıklı, kocaman hasır şapkalı, ufak tefek, çirkin bir bahçıvan tarhları düzeltiyordu. «Pıs! Pıs!» diye seslendim, eline birkaç kuruş sıkıştırdım: Sonra da, kızardığımı belli etmemeğe çalışarak bayanın çıkıp çıkmadığını sordum.

«Ne yazık ki hayır, dedi; aklı nerde bilmiyorum, şu tarhı ikinci defadır temizlettiriyor bana.»

Yüreğim deli gibi çarpmağa başladı, uzaklaştım. Bir kadın benim yüzümden acı çekiyordu. Bu kadarını hiç ummazdım.

O zamanlar genç ve namusluydum; onun adına acı çekmeğe başladım. Daha sonra tekrar köşkün dolaylarında sürttüm, kimseyi göremedim, o gece bir türlü bitmiyecekmiş gibi geldi bana.

Ertesi sabah, gün ışırken, köşkün önünde buldum kendimi; talihim varmış, bahçıvan işinin başındaydı. Parmaklığın önündeki bir su çukurunda kocaman bir köpeği yıkıyordu. Hayvanın ara sıra tersliği tutuyor, bir silkinişte adamı yere yıkıyordu.

Aşıkları koruyan Tanrı bana bir akıl verdi: Yaklaştım, köpeği sımsıkı tuttum. Bahçıvan rahat rahat hayvanı fırçaladı. İşi bitince, önce kuşkulu kuşkulu etrafına, sonra da yalvaran gözlerle bana baktı. Köpeğin başını dizlerim arasma sıkıştırdım, ağzına mendilimi tıktım, iki çenesini kayışla başladım.

«Haydi» dedim.

Adam bir adım geriledi, sonra da yaradana sığınıp köpeğin kıçına müthiş bir tekme savurdu. Genç, güçlü kuvvetli bir delikanlıydım; üstelik tutkundum da. İsteseler, bir arslanla bile başa çıkabilirdim. Dört-beş dakika kadar köpeği dizlerimin arasında sımsıkı tuttum, durgunlaştığını görünce hayvanı bıraktım.

«Sağ olun, dedi bahçıvan. Sayenizde hayatım iki yıl uzadı.»

Ben de, bayanın çıkıp çıkmadığını sordum. Ufak tefek adam yarım saate kadar çıkacağını söyledi.

Artık bir ortağım var demekti.

Köşke giden yolda, bir ağacın altına çöktüm. Ağzımın kenarına sönük bir izmarit iliştirmiştim. Saçlarımı karıştırıp alnıma döktüm, ağzımı çarpıttım, bir defter çıkarıp başladım karalamaya. Perişanlığım ilk bakışta anlaşılırdı.

Birden karşıma çıktı: Maviler giymişti. Nefis göğsünün tepesinden gülümsedi bana, ne yaptığımı sordu.

Ayağa kalktım, sinirli bir hareketle sigaramı elime aldım.

«Hâtıra defterime bazı şeyler karalıyordum» dedim.

— Hâtıra defteriniz var ha? Niçin okutmuyorsunuz bana?

— Birtakım saçmalıklar! dedim, içimi çektim. Perişan bir ruhun belli belirsiz kımıltıları!

Fakat kadın ısrar edince, defteri ertesi gün getirmeğe söz verdim.

— Hava kararırken burada olurum, dedim.

Bütün gün, bütün gece, ertesi gün de hava kararıncaya kadar deliler gibi çalıştım. Defteri doldurdum, sonra buruşturdum, sık sık elden geçtiği hissini vermek için altıma alıp üstüne oturdum, akşam olunca da, sevgilime tam bir hâtıra defteri sunabildim.

Siyahlar giymişti; kararsız aydınlıkta, bir esrar perdesine bürünmüş gibiydi. İç gıcıklayan bir sesle:

«Son sayfalar neden iğnelenmiş?» diye sordu.

«Okumanızı istemem de ondan, dedim, başımı önüme eğdim. Çok hususî şeyler.»

On sayfa tutan bu «hususî» şeyler, tabiî sevgilimle ilgili şeylerdi, birinci sayfa da çok tatlı bir şiirle başlıyordu:

Yeşillikler arasında
Sayısız dikenler
Güzel dağ yolu
Ovalara iner.

Sonra karşılaşmamız, rüyalarım, sevgiyle dolup taşan mısralar geliyor, yazı başlangıçtaki şiir havasiyle sona eriyordu:

Hayat nedir ki, kontes?
Kaçan gölgesi bir rüyanın
Sonu gelir kısa masalın
Yalnız sevgimiz tükenmez.

«İyi geceler dilerim.»

Sevgili yaratık, bu söz üzerine beyaz elini uzattı, göğsü gene kabardı.

Ertesi sabah, kırlardan dolanarak köşke vardım. Bahçıvan, evin arkasında, bir leğene su doldurmuş gömleğini yıkıyordu.

Şaka olsun diye:

«Maaşallah, dedim, meslek mi değiştirdiniz?»

Bir cigara uzattım.

«Neylersiniz, dedi, iş başa düştü!»

Havadan, sudan konuştuk. Sabırsızlanıyordum. Sonunda, ilgisiz görünmiye çalışarak:

«Çıktı mı?» diye sordum.

Ufak tefek adam «hayır» mânasına başını salladı, bir müddet sustuktan sonra:

«Galiba âşık, diye fısıldadı».

«Âşık mı?»

«Daha bu sabah, deftere benzer bir şey karıştırıyor «Hayat nedir ki?» diye bir kontese soruyordu. Hayat bir rüyaymış da yalnız sevgi tükenmezmiş, falan, filan. Sizin mi o defter?»

Sana ne der gibilerden omuz silktim, sorguya devam ettim:

«Nasıl bir kadındır?»

Adam kollarını açtı:

«Kadın, kadın! Bana sorarsanız, bütün kadınlar birdir.»

«Anlaşılıyor, dedim; bu sabah çıkacak mı acaba?»

Bilmiyordu.

Aklımla bin yaşıyayım! Hava kararırken, ilk akşam gözüme kestirdiğim ağacın altına oturdum; sevgilim bu sefer koyu kırmızı bir elbiseyle göründü. Defterimi uzattı. İçini çekerek:

«Yalnız sevgimiz tükenmez!» dedi.

Gözleri yaşla doldu; gökyüzü alev alevdi.

«Ne kadar bedbahtım, bilseniz, diye hıçkırdı. Mısralarınız mahvetti beni... İçim altüst oldu.»

Dudaklarımda umutsuz bir gülümseme belirdi:

«Hiç bir zaman benim kadar acı çekemezsiniz, dedim.»

«N'olursunuz, susun, susun!»

Ağacın gövdesine bir tekme savurdum, saçlarımı karıştırıp alnıma döktüm.

«Kahbe felek!» diye haykırdım.

«Gitmek, çok, çok uzaklara gitmek, beni yalnız yıldızların görebileceği bir diyara gitmek. Bu hain, bu geri kafalı insanlardan kaçmak... Hayatımı, kendi hayatımı yaşamak. İyi geceler, bay Giovannino...

«İyi geceler... Yarın akşam?»

«Kimbilir...»

Uzaklaştı.

O akşam, köyde bahçıvana rastladım; sırtında bir çuval patates vardı. Bir meyhaneye soktum, içki ısmarladım. Birdenbire hayatıma giren bu kadın hakkında bilgi edinmek istiyordum.

«Nasıl bir kadın?»

«Hain. Köpeğe yaptığımı hayatta bir kere ona yapabilsem yeniden dünyaya gelmiş gibi sevineceğim. Hiç bir şeyi beğenmez, her işi baştan yaptırır. Gırtlağına kadar parası vardır, cimriliğinden kimseye koklatmaz. Allah belâsını versin!»

Yolda, adam iç paralayıcı bir sesle yakınmalarına devam etti. Köşkün önüne vardık; içerisi aydınlıktı, biri piyano çalıyordu.

«Kocası hiç görünmüyor, dedim. Yoksa dul mu?»

Ufak tefek adam içini çekti:

«Keşke dul olsa!»

«Peki kocası kim?»

Adam, özür dilercesine:

«Ben» dedi.

Chopin'in müziği akşam karanlığında dalgalanırken, acele uzaklaştım.

O zaman bir ceylân gibi çeviktim. İlk sevgi, hiç bir zaman unutulmaz.

YENİ MATBAA
İstanbul — 1957

Bu kitap

- Bugünkü mizah edebiyatının en başarılı hikâyecisi, şüphesiz Giovanni Guareschi'dir.

- Burhan Felek'in dilimize çevirdiği Don Camillo isimli romaniyle tanınan bu mizah ustasının, en güzel eserleri, küçük hikâyeleridir.

- Adnan Benk'in güzel, duru türkçesiyle dilimize çevrilen bu küçük hikâyeleri Akbaba Mizah Yayınlarının 21 inci kitabı olarak vermekle bahtiyarız.

Fiyatı 1 lira.